

Informe de resultats preliminars del projecte pilot B-MINCOME (2017 - 2018)

**Combinant una renda mínima garantida i polítiques socials actives en zones urbanes
desafavorides de Barcelona**

Juliol 2019

Informe de resultats preliminars del projecte pilot B-MINCOME (2017 - 2018). Combinant una renda mínima garantida i polítiques socials actives en zones urbanes desfavorides de Barcelona

Direcció: Lluís Torrens i Josep Villareal (Direcció de Planificació i Innovació, Àrea de Drets Socials, Ajuntament de Barcelona).

Edició i redacció: Bru Laín (Àrea de Drets Socials, Ajuntament de Barcelona i Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona).

Equip de recerca: Laura Kirchner, Ramón Sabes i Federico Todeschini (IVÀLUA), Ismael Blanco, Charlotte Fernández i Sergio Yanes (IGOP-UAB), Amanda Hill-Dixon, Sergi Sánchez i Noemí Ayguasos (The Young Foundation), Fabricio Bonilla i Filka Sekulova (ICTA-UAB), Sebastià Riutort i Albert Julià (Àrea de Drets Socials, Ajuntament de Barcelona).

Edita: Direcció de Planificació i Innovació
Àrea de Drets Socials, Ajuntament de Barcelona
València, 344, 6^a pl., 08009, Barcelona,
Tel.: 934 132 717

www.ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/ca

www.ajuntament.barcelona.cat/bmincome/ca

Barcelona, Juliol 2019

Amb finançament del programa Urban Innovative Actions dels Fons FEDER de la Unió Europea (UIA-01031-2016).

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement – No comercial – Compartir igual (by-nc-sa) amb finalitat no comercial i amb obra derivada. Es permet copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format, sempre que no tingui finalitats comercials; així com remesclar, transformar i crear a partir del material, sempre que es difonguin les creacions amb la mateixa llicència de l'obra original i se'n cita la procedència i l'autoria de manera apropiada.

“Em vaig sentir finalment part de la societat, no més aïllada, amb la possibilitat de sortir a prendre un te, pagar una medicina quan la necessitava, dormir sense ansietat. Era un sentiment de confiança, d’autoestima.”

[participant de l’experiment de renda bàsica d’Ontàrio, 2017]

“És difícil sortir-se’n quan no pots cobrir les teves necessitats. Quan algú t’ajuda ho veus diferent. La teva ment canvia si reps una empenta. Deixar de patir pel menjar dels teus fills et permet poder pensar on pots enviar el teu currículum.”

“El que realment sento és que ara puc estar més a prop de la gent, de parlar amb la gent, de relacionar-me.”

[participant del projecte B-MINCOME, Barcelona, 2018]

ÍNDEX

El projecte pilot B-MINCOME	5
Presentació de l'informe	6
1. Població participant	7
1.1. Caracterització de les llars i dels membres participants	8
1.2. Modalitats de participació	10
2. El Suport Municipal d'Inclusió (SMI)	14
3. Anàlisi preliminar d'impacte	16
3.1. Enquesta base i enquesta de seguiment	16
3.2. Context previ del projecte	17
3.3. Resultats d'impacte	18
3.3.1. Impacte en la dimensió privació i benestar	18
3.3.2. Impacte en la dimensió financera	21
3.3.3. Impacte en la dimensió laboral	22
3.1.5. Impacte en la dimensió salut	24
3.1.6. Impacte en la dimensió menors	25
3.1.7. Impacte en la dimensió comunitat	26
3.4. Impacte en la percepció de la satisfacció amb la vida i la felicitat	27
3.5. Resultats de la recerca qualitativa i etnogràfica	30
3.6. Resultats de la política activa de participació comunitària	33
4. Resum executiu	37
5. Bibliografia	40

EL PROJECTE PILOT B-MINCOME

El projecte pilot *B-MINCOME*, *combinant una renda mínima garantida i polítiques socials actives en zones urbanes desafavorides de Barcelona*, és un projecte pilot de lluita contra la pobresa i l'exclusió social que s'acull dins el programa *Urban Innovative Actions* de la Unió Europea i que dirigeix la Direcció de Planificació i Innovació de l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona.

El projecte B-MINCOME té una durada global de 36 mesos que comprenen els 24 d'intervenció i d'avaluació (de novembre de 2017 a octubre de 2019) i un any previ de preparació del disseny experimental, de diagnosi, de mostreig i d'obtenció de dades, iniciat al novembre de 2016.

El projecte B-MINCOME es dirigeix a fins a 1.000 llars vulnerables de deu dels barris que conformen l'Eix Besòs (Ciutat Meridiana, Vallbona, Torre Baró, Roquetes i Trinitat Nova al districte de Nou Barris, Trinitat Vella, Baró de Viver i el Bon Pastor al districte de Sant Andreu, i la Verneda i La Pau, i el Besòs i el Maresme del districte de Sant Martí), una de les zones més amb majors taxes de vulnerabilitat de la ciutat.

El projecte B-MINCOME té l'objectiu de testejar l'eficàcia (en relació amb els resultats obtinguts) i l'eficiència (en relació amb el cost d'implementació) d'una política innovadora i integral que combina una transferència monetària –el Suport Municipal d'Inclusió o SMI–, amb quatre polítiques actives d'inclusió sociolaboral en els àmbits de la formació i l'ocupació, l'emprenedoria en l'economia social, solidària i cooperativa, les reformes a l'habitatge per llogar habitacions i la participació comunitària.

A través de garantir un ingrés mínim, el projecte B-MINCOME busca facilitar que les persones participants disposin d'una major llibertat d'acció que reforci les seves capacitats per a prendre decisions per a que, d'aquesta manera, puguin dissenyar les seves pròpies estratègies per sortir de les situacions de vulnerabilitat en què viuen.

El projecte pretén crear un ecosistema de lluita contra la pobresa i l'exclusió per a que, reduint la dependència de subsidis públics i privats, les persones participants potenciïn el seu apoderament i la seva autonomia.

PRESENTACIÓ DE L'INFORME

Aquest informe sintetitza els principals resultats d'impacte obtinguts pel projecte B-MINCOME en el seu primer any d'implementació. Les dades presentades són el resultat de la combinació de metodologies d'anàlisi quantitatives i qualitatives i han estat recollides i explotades per les entitats sòcies del projecte: Ivàlua - Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques, NOVACT - Institut Internacional per l'Acció No violenta, l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (UAB), The Young Foundation i el Data Management Group (UPC), conjuntament amb l'ICTA - Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (UAB). L'informe s'estructura en tres blocs:

- El primer bloc analitza la població participant en comparació amb la població de Barcelona i amb la població usuària de serveis socials. També analitza els diferents grups o modalitats de participació al programa i el grau de seguiment de les persones assignades a cadascuna d'elles.
- El segon bloc aborda el funcionament del Suport Municipal d'Inclusió (SMI) i n'especifica la fórmula del càlcul, les seves característiques, l'evolució de la seva quantia i del número de llars perceptores fins a l'actualitat.

- El tercer bloc mostra els resultats d'impacte del projecte. El primer lloc analitza les dues enquestes realitzades. A continuació, mostren i descriu els efectes o impactes del projecte sobre diverses categories o dimensions d'anàlisi: la privació i el benestar, la situació financera i laboral, la salut, els menors i la dimensió comunitària. En tercer lloc presenta els efectes sobre l'evolució de la percepció del benestar i de la felicitat de les persones participants. En quart lloc analitza els resultats de l'avaluació qualitativa general del programa. Finalment, aborda la situació de les persones participants en la política de participació comunitària.

Aquest informe només recull les dades obtingudes durant el primer any del programa. Es disposarà d'informació completa un cop finalitzi el projecte, moment en el qual es preveu publicar l'informe definitiu de resultats.

El present informe, doncs, està subjecte a variacions derivades de la incorporació de noves fonts d'informació, en especial, de les obtingudes dels registres administratius sobre salut, seguretat social, hisenda, escolarització i mercat de treball.

1. POBLACIÓ PARTICIPANT

Inicialment es va definir i identificar un univers d'unes 5.000 llars potencialment participants. Després d'enviar-los cartes i de realitzar 400 sessions informatives el setembre de 2017, a l'octubre de 2017 es van rebre 2.525 sol·licituds¹ de les quals se'n van validar les 1.527 que complien els requisits. La selecció definitiva es va realitzar al novembre de 2017 mitjançant un sorteig aleatori i estratificat² que seleccionà les 1.000 llars finalment participants i la modalitat en la qual havien de fer-ho (grups tractament), les 383 llars que ho farien de forma passiva (grup control), així com les 144 que restarien com a reserva per reemplaçar les que finalment no desitgessin o no poguessin participar. L'univers es va seleccionar d'entre el conjunt de persones amb expedient obert als centres de serveis socials que voluntàriament havien dipositat la seva sol·licitud, tot i que per a ser seleccionada, la llar havia de complir uns requisits addicionals tal com es mostra a continuació³:

1. Els seus membres havien d'estar empadronats a Barcelona des del 30 de juny de 2015, residir en un dels barris de l'Eix Besòs i comprometre's a fer-ho fins a finalitzar el projecte.
2. Almenys un dels seus membres havia de tenir entre 25 i 60 anys el 31 de juliol de 2017 per tal de poder participar en les polítiques actives (particularment en la de formació i ocupació).
3. Havia d'existir convivència efectiva de tots els membres ja que els canvis legals o demogràfics naturals (defuncions, separacions, divorcis, adopcions, etc.) alteraven la quantia de l'ajut⁴.
4. Signar el document d'acceptació de les condicions de prestació de l'ajut en la modalitat adjudicada i acceptar el cobrament del 25% de l'ajut en la moneda ciutadana REC.
5. Signar un compromís de participar en processos d'obtenció directa d'informació i el consentiment d'aplicar-los un seguiment a través de bases de dades d'administracions públiques.
6. Quedaven excloses les llars el patrimoni de les quals fos superior a quatre anys el valor de l'ajut estimat del SMI, descomptant-ne deutes, l'habitatge principal i una plaça d'aparcament.

L'aplicació d'aquests criteris va suposar que el 51% de les sol·licituds quedessin excloses de participar en el sorteig, la majoria pel fet de superar el llindar màxim de renda establert. Aquests requisits van acabar seleccionant com a població diana aquella amb un nivell elevat de vulnerabilitat i amb almenys un membre amb disponibilitat de participar en les polítiques actives.

¹ Per a analitzar les possibles causes per les quals aquestes llars no van sol·licitar participar, tot i potencialment complir els requisits, consultar l'informe sobre *non-take-up* o no sol·licitants realitzat dins el marc del projecte a:

<https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxiu-documents/informe-casos-non-take-up-bmincome.pdf>

² L'estratificació es realitzà a partir de tres criteris que van construir set estrats de sol·licitants: 1) el primer criteri era si la llar podia realitzar la política d'ajuts a l'habitatge per llogar habitacions, és a dir, si tenia l'habitatge en propietat i una habitació disponible de mínim 10m². Amb les llars sobrants es van aplicar els dos criteris restants: 2) pel valor de la transferència de SMI a percebre dividit en: 3) 1.100€ o més, 4) entre 600 i 1.100€, i 5) inferior a 600€. El tercer criteri era la ocupabilitat, és a dir: 6) si la llar tenia al menys un membre, o bé, 7) cap membre ocupable per poder participar en la política activa de formació i ocupació.

³ El conjunt de requisits per optar a participar al programa es poden consultar al Butlletí Oficial de la Província de Barcelona, del 10 d'agost de 2017, disponible online a: www.bop.diba.cat/scripts/ftpisa.aspx?fnew?bop2017&08/022017016002.pdf&1.

⁴ La llar o unitat de convivència la formen les persones sota un mateix domicili amb vincle matrimonial o altre relació estable reconeguda oficialment i amb relacions de consanguinitat fins a quart grau o fins segon grau si es per afinitat, incloent els fills de cadascun dels progenitors que convisquin fruit de famílies reconstituïdes i que han de compartir (no dividir) les despeses de llar.

1.1. Caracterització de les llars i dels membres participants

Les llars que es van inscriure en el sorteig mostraven una situació socioeconòmica de major vulnerabilitat que la mitjana de les llars de Barcelona i que la mitjana de la població en risc de pobresa de la ciutat (d'acord a la submostra de Barcelona de la “Encuesta Metropolitana de Condiciones de Vida”, INE, 2016-17), i també de major vulnerabilitat que la mitjana de les persones usuàries dels Serveis Socials Municipals (d'acord a l'“Enquesta de Condiciones de Vida a Usuarios de Servicios Sociales”, ECVUSS, 2016). D'aquesta comparació, destaquen les següents dades:

1. Les llars participants al B-MINCOME tenen una grandària superior (4,14 persones) a la mitjana de les llars en risc de pobresa de Barcelona (2,54 persones) i a la de les persones usuàries de Serveis Socials (2,6 persones)⁵.
2. La taxa de privació material i la taxa de privació material severa (93,45% i 68,98%, respectivament) són significativament més elevades entre les persones del B-MINCOME que entre la població en risc de pobresa de Barcelona (44,6% i 15,4%, respectivament).
3. La mitjana d'ingressos de les llars participants és de 635,7 euros al mes, mentre que la de la població usuària de serveis socials és de 785,6. Les llars que no declaren ingressos a l'ECVUSS són l'1,9%, de les que tan sols el 26% ingressen més de 1.000 euros mensuals. Per contra, les llars B-MINCOME mostren una major vulnerabilitat ja que el 6,4% es declaren sense ingressos i tan sols el 23,8% disposen de més de 1.000 euros mensuals.
4. El percentatge de llars que viuen de lloguer és més elevat entre els participants del projecte (57,7%) que entre les llars en risc de pobresa de Barcelona (45,0%). Dit d'una altra manera, mentre el 36,6% de les llars vulnerables de la ciutat són propietàries del seu habitatge sense pagaments pendents, tan sols el 7,9% de les llars del B-MINCOME ho són.
5. Les prestacions i ajuts socials més freqüents entre els participants del B-MINCOME són les d'assistència social, els ajuts a la família, els ajuts escolars i el fons d'infància. En canvi, entre la població en risc de pobresa de la ciutat, són les pensions de jubilació, les prestacions d'atur i la renda garantida de ciutadania.
6. L'esclatxa digital és més elevada en les llars participants (un 39,8% no disposa de connexió a internet) que en la població en risc de pobresa de Barcelona (21,1%).
7. El percentatge de referents de la llar que reporten un estat de salut regular o dolent és més elevat en els participants (51,5%) que en la població en risc de pobresa de Barcelona (29,7%).
8. La proporció participant (titular i membres) d'origen no espanyol (47,1%) és més elevada que entre la població de Barcelona (23,57%).
9. El percentatge de persones vivint en llars on cap membre treballa o que registra una baixa intensitat de treball és més elevat en el cas dels participants al B-MINCOME (38,1%) que no pas entre les llars en risc de pobresa de la ciutat (16,9%).

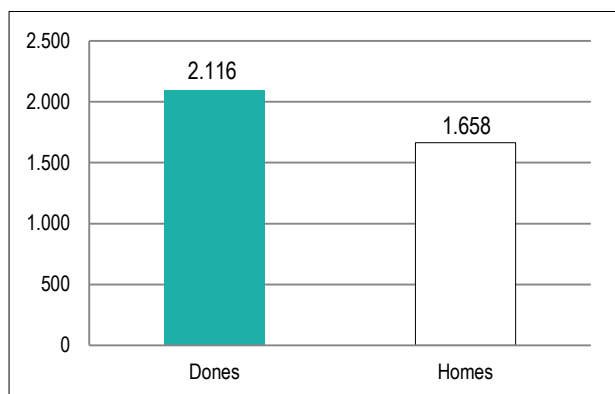
A continuació es detallen algunes de les dades sociodemogràfiques més rellevants de les llars i de les persones participants al projecte a fi de fer-ne una caracterització més acurada:

⁵ Aquesta mitjana, com en la resta d'indicadors, està influïda per concentrar el projecte en llars no compostes exclusivament per gent gran.

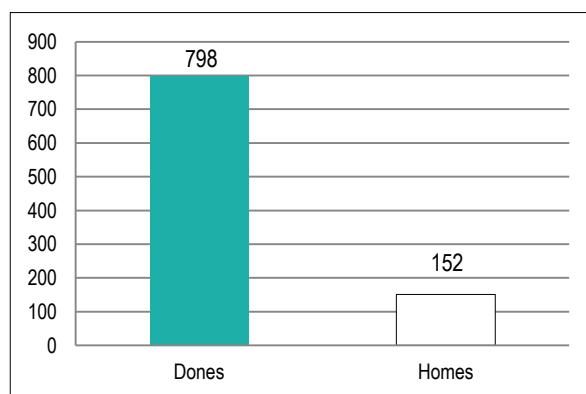
a) Gènere: De les 3.774 persones que engloben el conjunt de les llars participants, 2.116 són dones (56%) i 1.658 homes (44%). Per altra banda, de les persones titulars de l'SMI, 798 són dones (84%) i 152 són homes (16%).

Aquesta sobre-representació del col·lectiu femení es deu a que les persones que majoritàriament sol·liciten atenció als centres de serveis socials són dones (71,8% en comparació amb un 28,1% d'homes) i, per tant, han estat les persones que el projecte B-MINCOME ha pres com a referents per defecte.

Gènere dels membres de les llars

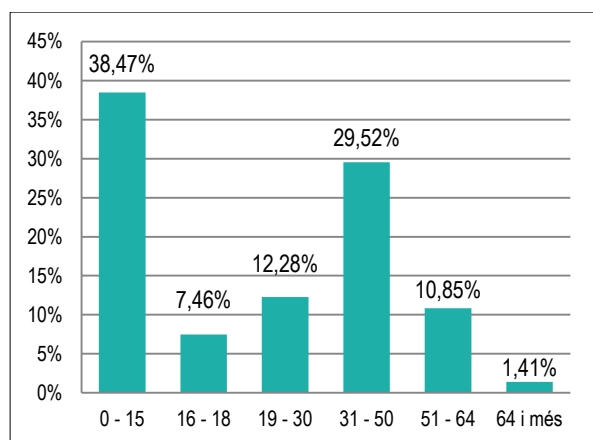
Gènere dels titulars del SMI de la llar

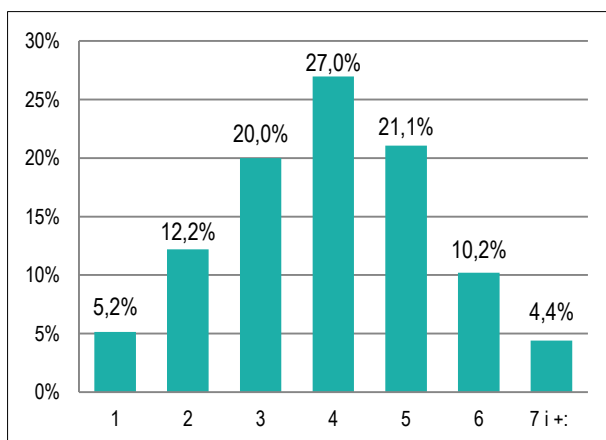
b) Edat i grandària de la llar: La franja d'edat amb més pes són els 1.453 menors de 16 anys, mentre que la segona més nombrosa són les 1.115 persones d'entre 31 i 50 anys. Les persones en edat de treballar, de 16 a 64 anys, sumen 2.271 persones, que representen el 87,73% del total.

Pel que fa al número de membres, les llars més representatives són les 256 formades per 4 membres (27%), seguides de les 200 formades per 5 membres (21,1%) i les 190 de 3 membres (20%). De forma agregada, el 62,7% de les llars participants del B-MINCOME tenen 4 o més membres, mentre que en les llars usuàries de serveis socials municipals aquest percentatge és del 26,8%.

Edat dels membres de les llars

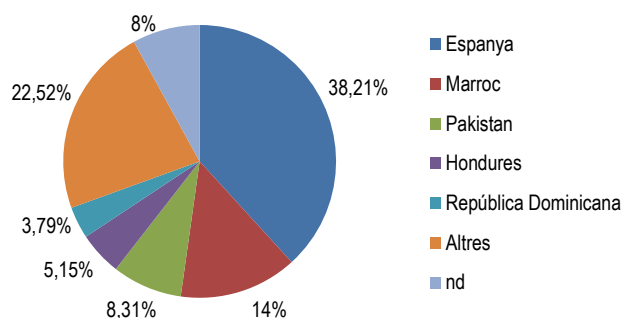

Nombre de membres de cada llar

c) País de procedència: La majoria de participants (titulars de l'SMI i convivents) són d'origen espanyol (363 persones). La resta provenen de 35 països diferents. Les nacionalitats de fora la UE són les més nombroses (47,1%), essent Marroc (14%) i Pakistan (8,31%) els països més representats.

País procedència	Número	Percentatge
Espanya	363	38,21%
Marroc	133	14%
Pakistan	79	8,31%
Hondures	49	5,15%
Rep. Dominicana	36	3,79%
Altres	214	22,52%
nd	76	8%
Total	950	100%

d) Distribució per districtes: La distribució de les persones i les llars participants en els tres districtes participants en el projecte és similar al pes demogràfic d'aquests districtes en relació amb el conjunt de la ciutat.

Districte	Llars	% sobre el total	Persones	% sobre total
Nou Barris	448	47,2%	1.746	46,33%
Sant Andreu	220	23,2%	896	23,67%
Sant Martí	282	29,7%	1.132	29,99%
TOTAL	950	100%	3.774	100%

De la comparació entre els resultats de l'enquesta base del projecte amb la submostra de l'ECV de l'INE i l'ECVUSS de l'Ajuntament de Barcelona, s'observa que entre les llars del projecte hi ha una sobre-representació dels perfils de vulnerabilitat i vulnerabilitat severa. La focalització del projecte ha permès doncs arribar a una població que es troba en una situació d'exclusió socioeconòmica més elevada que la de la població en risc de pobresa de la ciutat i la usuària de serveis socials i que, per tant, mostra una major necessitat de percebre prestacions i ajuts socials.

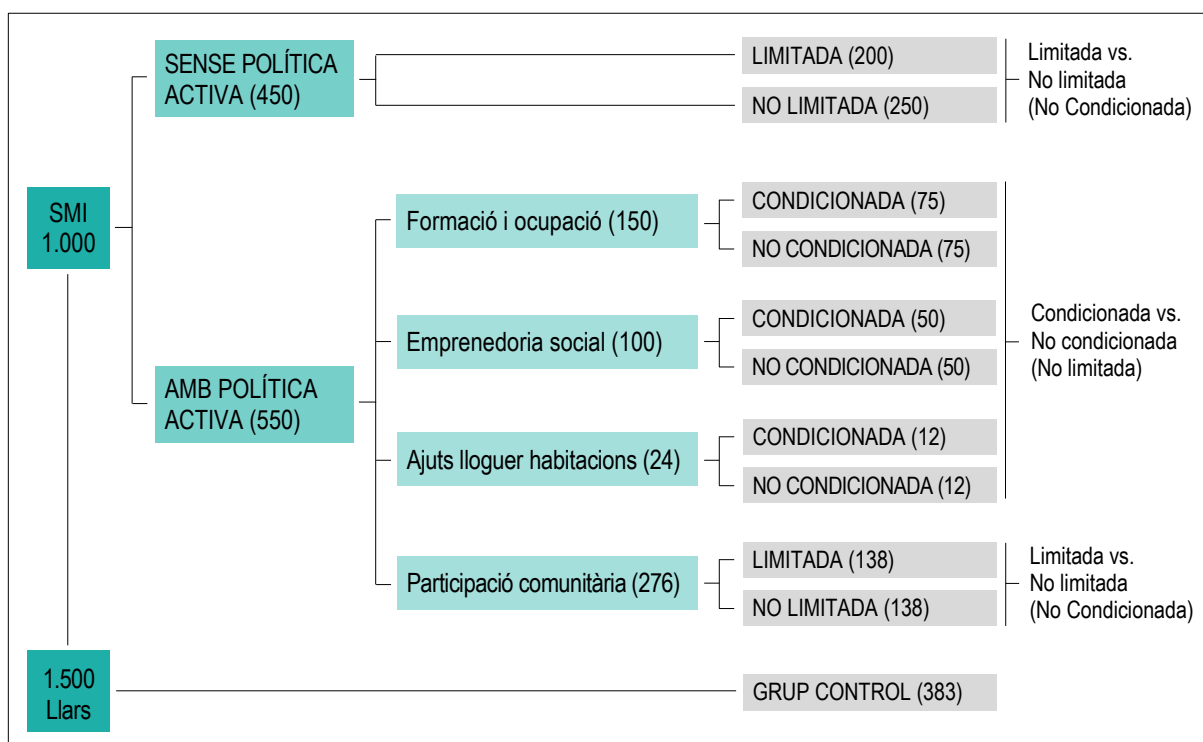
1.2. Modalitats de participació

Les llars beneficiàries del projecte participen de forma diferenciada d'acord a deu grups de tractament en que es combinen quatre modalitats diferents de participació:

1. Condicionada: la participació activa en una de les polítiques actives és obligatòria per a percebre l'SMI.
2. No Condicionada: la participació activa en una de les polítiques actives no és obligatòria per a percebre l'SMI.
3. Limitada: els ingressos addicionals que la llar pugui aconseguir redueixen la quantia de l'SMI de forma inversament proporcional.
4. No Limitada: els ingressos addicionals que la llar pugui aconseguir no redueixen la quantia de l'SMI⁶.

⁶ En aquesta modalitat, la quantitat de l'ajut es redueix parcialment: es resta el 25% dels primers 250€ que superin el llindar bàsic establert i el 35% de la quantitat restant. Si fos el cas, es podria arribar a reduir l'import de l'SMI fins a la seva extinció.

Seguint el model experimental dels anomenats *Randomised Control Trials* (RCTs)⁷, el disseny del projecte defineix 11 grups de participació: 10 de tractament (en base a la combinació de les quatre modalitats de prestació) i 1 grup de control, tal com mostra el quadre següent:

El número exacte de persones assignades a cada grup de tractament i al de control ha variat lleugerament respecte a aquest disseny inicial. Del total de 1.527 llars que van participar del sorteig inicial, 1.000 van ser escollides per formar part dels deu grups de tractament. Per motius administratius o degut a canvis laborals, residencials, de composició de les llars o per la voluntat de les persones seleccionades, una part d'aquestes llars no van poder esdevenir beneficiàries, per exemple, perquè disposaven d'un patrimoni massa elevat o perquè el seus ingressos eren més elevats que el llindar de renda a garantir. La taula següent recull aquests casos:

Observació de la situació efectiva	Freqüència	Percentatge
Supera llindar de renda	21	9,42 %
Suspensió per incompliment	3	1,35 %
No signa compromís	18	8,07 %
Fora dels 10 barris	25	11,20 %
Valoració tècnica	1	0,45 %
Renúncia	19	8,52 %
No presentat	77	34,53 %
Supera llindar de patrimoni	34	15,25 %
Duplicat	3	1,35 %
La seva parella ja està al programa	1	0,45 %
No és ocupable	1	0,45 %
Reserva	19	8,51v
Supera llindar de patrimoni	1	0,45 %
Total	223	100 %

⁷ Per aprofundir en les potencialitats i limitacions dels RCTs, veure: White, Sabarwal i de Hoop (2014), així com Cowen *et al.* (2017).

Aquestes llars van ser reemplaçades per persones de les llars del grup de reserva (tot i que a efectes de l'avaluació continuen formant part dels grups de tractament). Un cop reemplaçades, van quedar un total 950 llars beneficiaries de l'SMI, de les quals 419 únicament perceben l'SMI (186 en modalitat limitada i 233 en modalitat no limitada) i 531 que, a més, participen en alguna de les polítiques actives (152 en la de formació i ocupació, 99 en la d'emprenedoria social, 10 en la d'ajuts a l'habitatge, i 270 en la de participació comunitària). En global, doncs, 129 persones participen de forma condicionada, 827 ho fan de forma no condicionada, 319 perceben el SMI en modalitat limitada i 631 ho fan d'acord a la modalitat no limitada.

Cal recordar que només un membre de la llar podia participar de les polítiques actives, en cas de que una d'aquestes hagués estat assignada a la llar. Així doncs, la persona participant en la política no és necessàriament la titular de l'SMI, ja que algunes persones titulars de l'ajut no reuneixen les condicions per poder participar en les polítiques i, mitjançant l'informe tècnic pertinent de serveis socials, es va decidir reemplaçar-les per un altre membre de les seves llars que les complís.

a) Llars actualment actives i no actives en les polítiques: Diversos motius com ara els canvis en l'activitat laboral, els desplaçaments migratoris o residencials, de composició de la llar o les preferències personals, han ocasionat que el nombre de persones assignades a cada política activa sigui més elevat al nombre efectiu de persones que actualment hi participen.

Percentatges de persones actives (a març de 2019)

Política de formació i ocupació				
	Total	Participants actius	% actius	% dones
Condicionats	76	60	78,95 %	79,13%
No condicionats	76	55	72,37 %	
TOTAL	152	135	75,66 %	

Política d'emprenedoria en l'economia social, solidària i cooperativa				
	Total	Participants actius	% actius	% dones
Condicionats	48	38	79,17 %	86,20 %
No condicionats	51	20	39,22 %	
TOTAL	99	58	58,59 %	

Política d'ajuts a la rehabilitació i el lloguer d'habitacions ⁸				
	Total	Participants actius	% actius	% dones
Condicionats	12	4	33,3 %	60 %
No condicionats	12	6	50 %	
TOTAL	24	10	41,6 %	

Política de participació comunitària				
	Total	Participants actius	% actius	% dones
No condicionats (tots)	276	119	43,94 %	76,72 %

⁸ La política activa d'ajuts a la rehabilitació i el lloguer d'habitacions va ser dissenyada i planificada conjuntament amb la resta de les tres polítiques actives des de l'inici. No obstant això, diverses dificultats jurídic-administratives han retardat l'inici de la seva implementació fins a la primavera de 2019.

Percentatges de persones no actives (a març de 2019): Hi ha 212 llars (21,2%) que han participat en algun moment en el programa però que actualment no estan actives, un fenomen que respon a diversos motius, tal com recull la següent taula:

Motiu no participació	Llars
Millora de la seva situació econòmica i no reuneix els requisits econòmics establerts	7
No es compleixen els nivells mínims per participar en la política activa de modalitat condicionada	10
Marxa a viure fora dels 10 barris de l'Eix Besòs	10
Renuncia o Abandona	19
Valoració tècnica	2
Altres motius	164
TOTAL	212

2. EL SUPORT MUNICIPAL D'INCLUSIÓ (SMI)

El Suport Municipal d'Inclusió (SMI) és una prestació econòmica “d'urgència social”⁹ que complementa els ingressos de que disposen les persones que formen la llar i que garanteix un llinar bàsic establert pel projecte¹⁰. Aquest llinar es calcula com la suma de necessitats bàsiques i les necessitats d'habitatge, tal com mostra la taula següent:

Valor i llinar del SMI

Quantia de NECESSITATS BÀSIQUES (sense comptar l'habitatge i inclosos els subministraments bàsics d'energia i aigua).	402,6 € / mes per la primera persona adulta
	148 € /mes per cada membre addicional
Quantia de NECESSITATS D'HABITATGE (valor mínim entre la despesa mensual i l'indicador objectiu de despesa mensual en habitatge segons el nombre de persones de la llar.	260 € / mes per la primera persona adulta
	110 € / mes pel segon membre
	40 € / mes per cada membre addicional

Del total de 950 llars actualment participants, 915 (96,31%) han cobrat almenys una mensualitat de l'SMI, i 35 (3,67%) no l'han percebut en cap moment.

Mensualitats de SMI percebudes (a maig de 2019)

Mensualitats de SMI percebudes	Llars	% sobre el total llars	Import mitjà
1	9	0,98 %	478,10 €
2	10	1,09 %	379,66 €
3	12	1,31 %	653,74 €
4	29	3,17 %	252,32 €
5	21	2,28 %	350,88 €
6	25	2,73 %	580,98 €
7	28	3,06 %	663,72 €
8	28	3,06 %	552,00 €
9	8	0,84 %	481,85 €
10	24	2,62 %	350,82 €
11	29	3,16 %	334,52 €
12	32	3,5 %	479,03 €
13	33	3,6 %	469,92 €
14	59	6,45 %	510,15 €
15	49	5,34 %	432,09 €
16	50	5,46 %	536,11 €
17	135	14,74 %	479,42 €
18	334	36,5 %	604,72 €
TOTAL	915	100 %	328,63 €

⁹ D'acord a la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic de la Generalitat de Catalunya, les prestacions econòmiques d'urgència social són el mecanisme per respondre a les necessitats de subsistència “puntuals, urgents i bàsiques” (art. 5) i, per tant, sense caràcter de dret subjectiu, que “estableixen els ens locals, d'acord amb les competències que els corresponen en matèria d'atenció social primària” (art. 6).

¹⁰ Donat que la quantia de l'SMI varia en funció de les circumstàncies i la composició de cada llar, el principi distributiu amb que aquest opera és el de la suficiència (assegurar un mínim econòmic per tothom) i no el de l'igualitarisme (assegurar el mateix import a tothom), com en el cas de Finlàndia on totes les persones participants han estat percebent 560 euros mensuals per igual.

Un total de 107 llars (11,67%) de les 915 totals han percebut l'SMI entre 1 i 6 mesos, 256 (27,91%) ho han fet fins a 12 mesos, 692 llars (75,59%) l'han rebut entre 12 i 18 mesos, i 469 (51,25%) han rebut l'SMI entre 17 i 18 mesos.

Tant el nombre total de llars perceptores de l'SMI com el valor mitjà del mateix han variat al llarg d'aquests 18 mesos de projecte. Tal com mostra la taula següent, hi ha hagut una important variació mensual d'aquestes dues dades. Per exemple, a partir del mes de maig de 2018, la quantia mitjana mensual de l'SMI es va reduir perquè algunes llars van percebre el Fons d'Infància (que compta com a renda de la llar i fa disminuir l'import de l'SMI)¹¹. A partir de juny de 2018, amb les contractacions de plans d'ocupació de la política de formació i ocupació, també va disminuir el nombre de llars perceptores de l'SMI, així com la seva quantia.

Així doncs, tant les diferents prestacions que les llars han percebut en aquest primer any com la variació de la seva pròpia situació econòmica, han fet que el número de llars perceptores hagi oscil·lat des de les 614 del primer mes (desembre de 2017), a les 877 del mes d'abril de 2018, i hagi tornat a disminuir fins a 693, un any més tard, al març de 2019. De mitjana, entre el desembre de 2017 i el desembre de 2018, 724 llars han percebut l'SMI al llarg d'aquests primers 13 mesos del programa a raó de 575,36 euros mensuals de mitjana per llar.

Evolució de les llars perceptores de SMI per mesos i import mitjà (a març de 2019)

	2017	2018													2019		
	Desembre	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre	Mitjana Des. 2017 – Des. 2018	Gener	Febrer	Març
Nombre Llars	614	792	799	809	877	831	778	675	645	681	614	643	652	724	731	722	693
Mitjana SMI	553,16	575,57	580,57	592,75	588,33	569,56	518,89	462,05	494,60	501,38	479,36	486,65	501,48	575,36	541,09	540,91	521,82

¹¹ El Fons d'urgència social per a famílies amb infants de 0 a 16 anys és un ajut extraordinari que concedeix l'Ajuntament de Barcelona a famílies en situació de vulnerabilitat per cobrir necessitats bàsiques de subsistència d'infants i/o adolescents de 0 a 16 anys.

3. ANÀLISI PRELIMINARS D'IMPACTE

3.1. Enquesta base i enquesta de seguiment

En aquest apartat es presenten i s'analitzen els resultats preliminars d'impacte del projecte a partir de les dues enquestes, la primera del mes de setembre de 2017 (enquesta base)¹² i la segona del novembre de 2018 (enquesta seguiment). L'anàlisi mesura la manera com l'SMI, que en alguns casos es complementa amb polítiques actives, impacta en les persones participants. La taxa de resposta a la segona enquesta va ser del 85% en el grup de tractament i del 60% en el de control. La pèrdua de casos és molt reduïda i permet mantenir la significació estadística en tots els casos.

a) Nombre de respostes de l'enquesta de seguiment (2018) en funció de si van respondre o no l'enquesta base (2017)

Enquesta base 2017	Enquesta seguiment 2018		
	No van respondre	Sí van respondre	Total
No van respondre	82	117	199
Sí van respondre	347	981	1.328
Total	429	1.098	1.527

b) Taxa de resposta de l'enquesta de seguiment (2018) en funció del grup assignat (tractament i control)

	Enquesta de Seguiment 2018					
	Grup Control		Grup Tractament		Total	
	N	%	N	%	N	%
No van respondre	152	39,7 %	133	13,3 %	285	20,6 %
Sí van respondre	231	60,3 %	867	86,7 %	1.098	79,4 %
Total	383	100 %	1.000	100 %	1.383	100 %

c) Taxa de resposta de l'enquesta de seguiment (2018) en funció de la modalitat de tractament assignada

Modalitat o grup de tractament	Enquesta de Seguiment 2018				
	No van respondre		Sí van respondre		Total
	N	%	N	%	
SMI + Ajudes pel lloguer Condicionada	6	50,0%	6	50,0%	12
SMI + Ajudes pel lloguer No Condicionada	1	8,3%	11	91,7%	12
SMI + Emprenedoria social Condicionada	7	14,0%	43	86,0%	50
SMI + Emprenedoria social No Condicionada	7	14,0%	43	86,0%	50
SMI + Formació i Ocupació Condicionada	12	16,0%	63	84,0%	75
SMI + Formació i Ocupació No Condicionada	6	8,0%	69	92,0%	75
SMI + Participació comunitària Limitada	14	10,1%	124	89,9%	138
SMI + Participació comunitària No Limitada	21	15,2%	117	84,8%	138
SMI Limitada	32	16,0%	168	84,0%	200
SMI No Limitada	27	10,8%	223	89,2%	250
Total	133	13,3%	867	86,7%	1000

¹² L'enquesta base es va realitzar abans de celebrar-se el sorteig al novembre de 2017 per tal d'evitar que les persones participants poguessin modificar el sentit de les seves respostes una vegada sabien si havien estat escollides, o no, en el sorteig.

3.2. Context previ del projecte

El disseny experimental amb assignació aleatòria de les persones participants va ser clau per poder respondre de forma vàlida i rigorosa a les preguntes plantejades sobre l'impacte i el cost-efectivitat de la intervenció.

L'anàlisi de l'impacte del programa s'ha realitzat d'acord a les següents categories:

- a) Grup de tractament (Tractament) en relació amb el grup de control.
- b) El conjunt de persones amb polítiques actives (Pol. Activa) i les persones sense polítiques actives i només SMI (Transferència), en relació amb el grup de control.
- c) El conjunt de persones amb polítiques actives condicionades (Condicionada) i amb polítiques no condicionades (No condicio.), en relació amb el grup de control.
- d) El conjunt de persones en modalitat limitada (Topall) i en modalitat no limitada (No Topall), en relació amb el grup de control.

Més enllà de les categories de participació en què s'ha dividit l'avaluació d'impacte, cal tenir en compte els següents elements:

- Les dimensions analitzades en aquest informe són la dimensió de la privació material i el benestar, la financera, la laboral, la de salut, la dels i les menors i la de la participació comunitària.
- La font d'informació són l'enquesta base (realitzada el setembre 2017) i l'enquesta de seguiment (realitzada el novembre 2018).
- No estan incloses aquelles preguntes per a les quals és necessari l'ús de registres administratius per respondre-les (per exemple, ús de serveis sanitaris o educatius).
- És important tenir en compte el context en el qual es desenvolupa l'avaluació de les dues onades de l'enquesta, sobre tot, tenint en compte l'evolució del grup de control. Per una banda, durant aquest primer any s'ha registrat un lleuger augment de les persones del grup de control que afirmen estar treballant, i per l'altra, el context econòmic general ha experimentat una certa millora, tot i que de forma moderada, que cal tenir en compte.
- Per altra banda, i en relació amb la satisfacció general reportada per les persones del grup de control, també s'ha experimentat un lleuger augment. Cal tenir en compte ambdues tendències, doncs l'efectivitat d'una política com el B-MINCOME probablement seria diferent en un context de major contracció econòmica.
- Amb tota seguretat, en el següent informe de resultats del projecte, els resultats d'impacte sobre aquests i d'altres *outputs* siguin encara majors i mostrin, així mateix, diferències més significatives tant entre els diferents grups de tractament, com entre aquests i el grup de control.

3.3. Resultats d'impacte

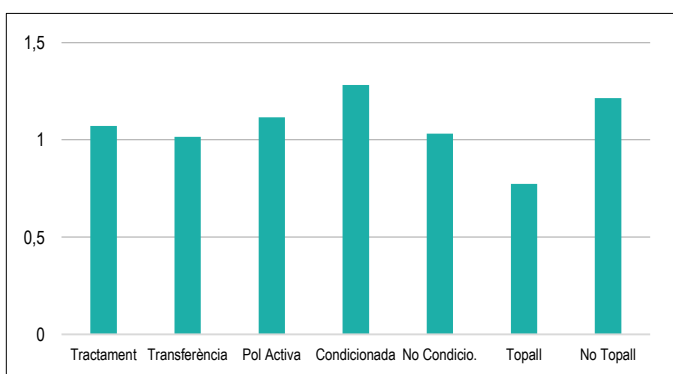
A continuació es mostren els resultats d'impacte sobre les dimensions analitzades: la dimensió de la privació material i de benestar, la financera, la laboral, la de salut, la dels menors i la dimensió de la comunitat. Els gràfics van acompanyats d'una breu explicació i, al final de cada apartat, s'adjunta un breu quadre de resum dels resultats més destacats.

3.3.1. Impacte en la dimensió de privació i benestar

Pel que fa a la dimensió de privació material i benestar es van explorar els següents *outcomes*:

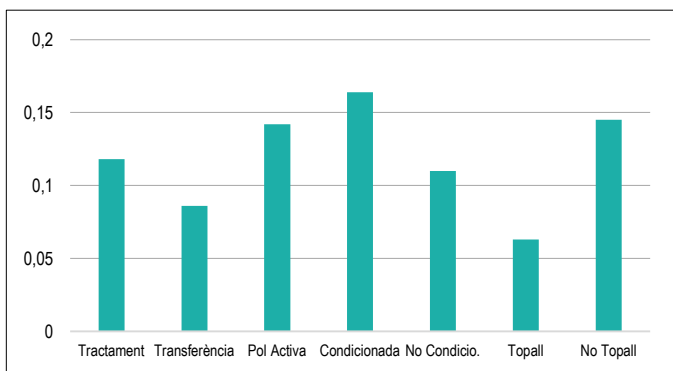
- a) benestar general; b) benestar amb la situació econòmica; c) privació material severa;
- d) pobresa energètica; e) inseguretad alimentària; i f) inseguretad habitacional.

Gràfic 1. Efecte sobre el nivell de benestar general reportat (valors absoluts)¹³

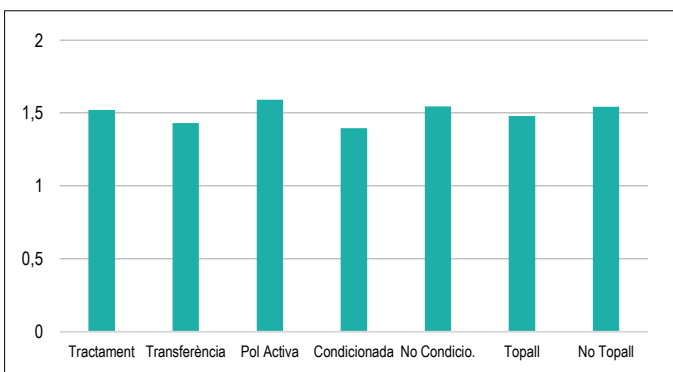
B-MINCOME incrementa els nivells de benestar general amb efecte significatiu en totes les modalitats o grups de tractament amb un efecte més elevat en els grups amb política activa i més encara en la modalitat condicionada. L'efecte és més alt si la transferència de l'SMI és no limitada (sense topall).

Gràfic 2. Efecte sobre la probabilitat d'un benestar alt (punts bàsics)

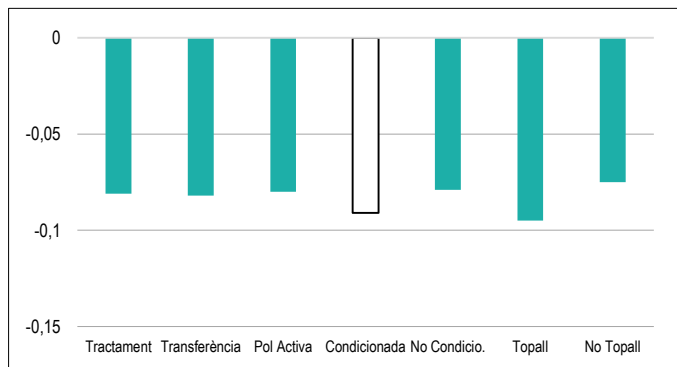
De forma similar, s'incrementa 11 punts percentuals de mitjana la probabilitat de reportar un nivell de benestar de 7 punts o més, sobre 10. En aquest cas, les diferències entre grups de tractament són més pronunciades, essent el grup condicionat i d'SMI sense topall els que reporten millors resultats.

Gràfic 3. Efecte sobre el benestar econòmic (valors absoluts)

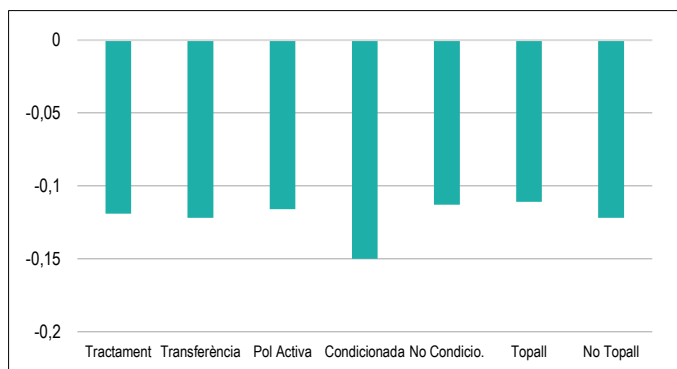

Pel que fa a la satisfacció o benestar econòmic, i com era d'esperar, la participació al B-MINCOME també té un efecte positiu i significatiu de prop de 1,4 punts, tot i que en aquest cas, s'observen poques diferències entre les diverses modalitats o grups de tractament.

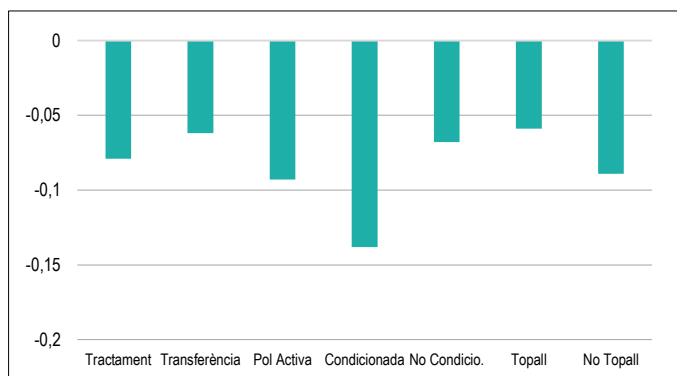
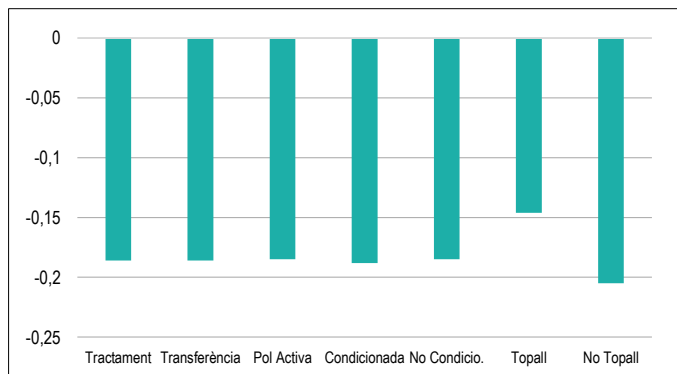
¹³ Amb un interval de confiança del 95%, les columnes en verd fosc indiquen que l'efecte és estadísticament significatiu al 5% (es pot rebutjar la hipòtesi nul·la de que no hi ha impacte degut al B-MINCOME). Les blanques indiquen que l'efecte no és significatiu.

Gràfic 4. Efecte en la privació material severa (punts bàsics)

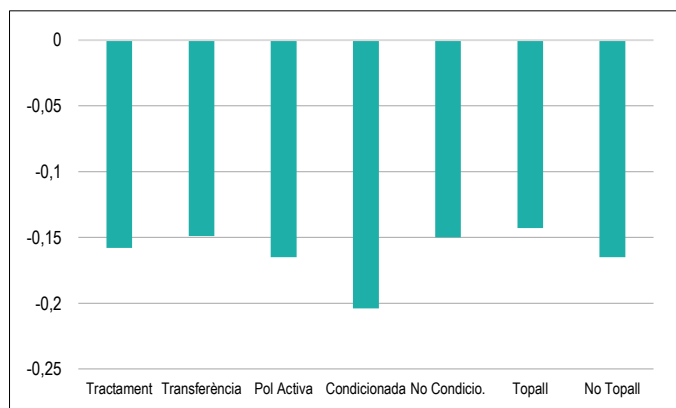
De mitjana, s'observa una reducció de 8 punts percentuals en la privació material severa. No es detecten diferències entre grups tot i que l'efecte en la modalitat condicionada no és significatiu. No es detecten canvis en la pobresa energètica, per bé que quan es realitzà l'enquesta (novembre 2018) no feia gaire fred i això fa difícil distingir l'impacte entre grups.

Gràfic 5. Efecte sobre anar a dormir amb gana (punts bàsics)

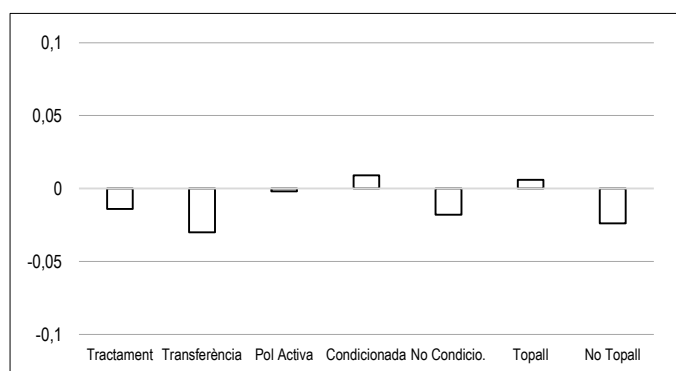
Pel que fa a la inseguretat alimentària, B-MINCOME aconsegueix reduir tant la probabilitat d'anar a dormir amb gana (gràfic 5), com la de fer-ho sovint (gràfic 6), al voltant de 10 i 8 punts percentuals de mitjana respectivament, essent la modalitat condicionada la que experimenta sempre millors resultats.

Gràfic 6. Efecte sobre anar a dormir amb gana sovint (punts bàsics)**Gràfic 7. Efecte sobre estar preocupat per el menjar (punts bàsics)**

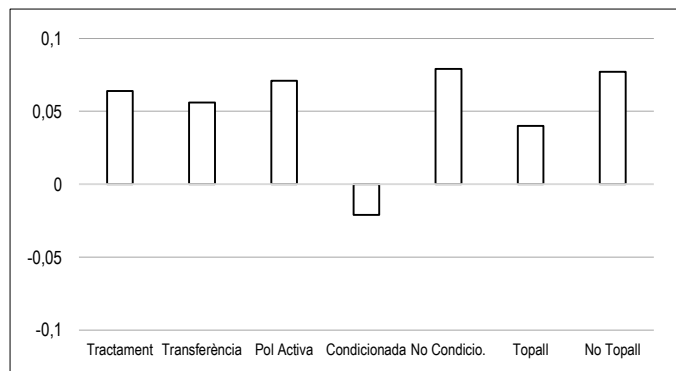
B-MINCOME també aconsegueix reduir la preocupació per no tenir menjar i per no tenir-ne sovint (gràfics 7 i 8, respectivament). L'efecte, que no registra diferències destacables entre els diversos grups de tractament, és substancial, d'entre 18 i 16 punts percentuals de reducció, respectivament.

Gràfic 8. Efecte sobre estar preocupat per el menjar sovint (punts bàsics)

En tots els *outcomes* sobre l'alimentació (gràfic 5, 6, 7 i 8), B-MINCOME redueix la inseguretad alimentària. Tot i que no s'observen grans diferències entre grups de tractament, per norma general s'observen millor resultats en aquelles persones que han estat assignades a una política activa en modalitat condicionada¹⁴.

Gràfic 9. Efecte sobre la inseguretad habitacional (punts bàsics)

Pel que fa a la inseguretad habitacional, no s'observen resultats significatius per a cap de les modalitats de tractament. Com es pot comprovar en l'apartat 3.5 "Resultats preliminars de la recerca qualitativa", la inseguretad habitacional segueix sent una de les principals preocupacions per a les llars participants.

Gràfic 10. Efecte sobre la probabilitat de no tenir cap impagament d'habitatge (punts bàsics)

Tot i que l'impacte sobre la probabilitat de no tenir cap impagament d'habitatge segueix la direcció esperada, el canvi no és estadísticament significatiu en cap dels grups o modalitats de participació.

Resum de la dimensió de privació i benestar

- Com era d'esperar, participar en el B-MINCOME té un efecte positiu i significatiu sobre el nivell de privació material i el benestar de les llars, mesurat en termes de satisfacció en general i satisfacció econòmica.
- D'acord a les hipòtesis plantejades, es detecta un impacte positiu en ajudar a les llars a cobrir necessitats bàsiques: la taxa de privació material severa i els diferents indicadors d'inseguretad alimentària es redueixen notablement com a conseqüència de rebre l'ajut.
- En canvi, no s'observen canvis estadísticament significatius en la situació de pobresa energètica ni d'inseguretad habitacional atribuïbles a B-MINCOME.

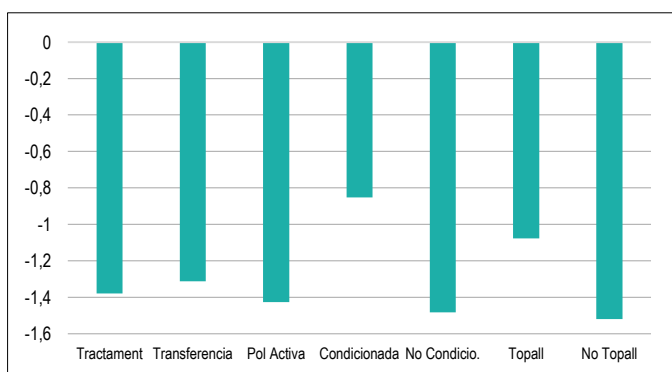
¹⁴ L'impacte en els indicadors de seguretad alimentària va en la línia dels resultats de l'experiment d'Ontàrio (OBIP, 2019: 18).

- En general, l'efecte acostuma a ser relativament uniforme entre les diferents modalitats o grups de tractament.
- En la majoria d'*outputs* analitzats, la modalitat condicionada registra millors resultats que la resta. Aquest fenomen es podria atribuir, no tant a la condicionalitat en sí mateixa, sinó al fet que les persones obligades a participar en les polítiques actives reforcen les seves relacions socials, la cohesió grupal, la confiança individual i col·lectiva, les seves habilitats socials i comunicatives, etc. Els lligams socials i psicològics potenciats a través de les polítiques actives podrien ser la variable “oculta” que explicaria els resultats més positius en aquest grup¹⁵.

3.3.2. Impacte en la dimensió financera

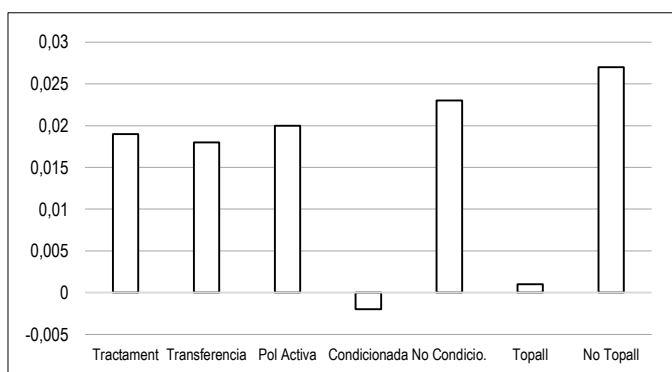
En el cas de l'estudi d'impacte del projecte sobre la dimensió financera de les llars, es van cobrir tres *outcomes*: a) la incertesa financera, b) la capacitat de fer front a una despesa inesperada, i c) la necessitat de generar ingressos addicionals per altres vies (majoritàriament, a través del lloguer d'habitacions disponibles a la llar).

Gràfic 11. Efecte sobre la incertesa financera (valors absoluts)

La participació al B-MINCOME redueix la incertesa financera de les llars de forma significativa en 1,2 punts de mitjana¹⁶. Amb tot, la reducció és més pronunciada en la modalitat no condicionada i el grup amb SMI no limitat (sense topall).

Gràfic 12. Efecte sobre la probabilitat de fer front a una despesa inesperada (punts bàsics)

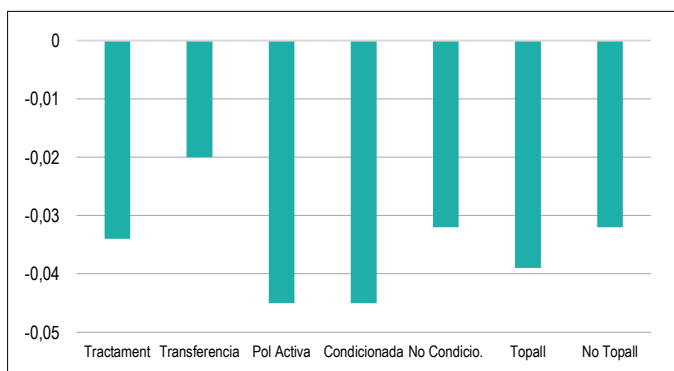

No s'observa una millora significativa de les famílies en la possibilitat de fer front a una despesa inesperada (per valor de 750 euros) amb recursos propis. L'efecte és d'una magnitud molt reduïda i no és estadísticament significatiu en cap de les modalitats de participació¹⁷.

¹⁵ Cal entendre aquest fenomen en el marc d'una política d'abast col·lectiu. Per una exposició dels diferents efectes de les polítiques de transferències econòmiques quan s'apliquen en una població dispersa o quan s'apliquen en determinades zones amb mostres més saturades geogràficament, veure: Santens (2019), Simpson *et al* (2017) i Hum i Simpson (1991).

¹⁶ L'estrès financer té un impacte important sobre el benestar subjectiu (Lazarus, 1999), l'estat de salut (Kahn i Pearlin, 2006) i les capacitats cognitives (Mani *et al.*, 2013). Els resultats observats van en la línia dels obtinguts en el projecte pilot de Renda Bàsica de Finlàndia (Kangas *et al.*, 2019) i d'Ontàrio, on l'estrès financer es va reduir en un 88% (OBIP, 2019: 25).

¹⁷ Cal destacar que, del conjunt de l'enquesta, 1.228 persones van respondre no poder fer front a una despesa inesperada d'aquesta quantitat amb recursos propis. Tant sols 73 persones responien que tenien aquesta capacitat. Aquest no és un resultat inesperat, doncs l'SMI és un “ajut d'urgència” i no està dissenyat per poder estalviar sinó per fer front a les despeses bàsiques habituals.

Gràfic 13. Efecte sobre la probabilitat d'ingressar diners llogant una habitació (punts bàsics)

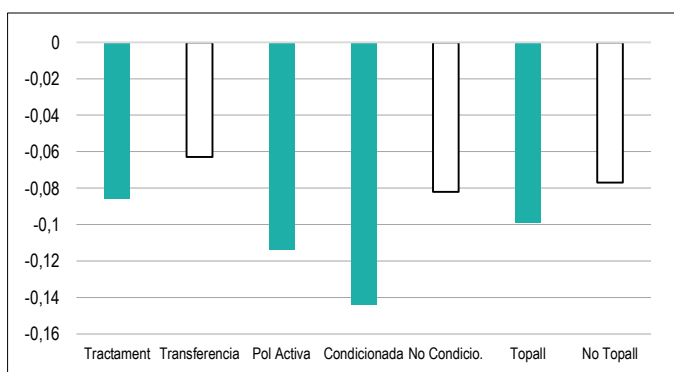
Es redueix la necessitat de generar ingressos per vies no laborals, majoritàriament a través del lloguer d'habitacions. L'efecte, de prop del 3 punts de mitjana, és reduït però estadísticament significatiu en totes les modalitats, particularment en el grup de polítiques actives en modalitat condicionada¹⁸.

Resum de la dimensió financera

- Com es podia esperar, participar al B-MINCOME redueix la sensació d'incertesa financera, especialment entre les modalitats no condicionades i no limitades, essent un dels resultats més destacats de totes les dimensions avaluades.
- No s'observa una millora significativa en la possibilitat de fer front a una despesa inesperada de 750 euros amb recursos propis. Aquest, no obstant, és un resultat esperat ja que l'SMI està dissenyat per cobrir necessitats bàsiques i no pas per a estalviar.
- La necessitat d'ingressar diners per vies no laborals, com ara el lloguer d'habitacions, es veu molt reduïda. Aquest resultat indica les preferències de les llars per no haver d'optar per aquesta opció si no és necessari, i explicaria el nombre de baixes voluntàries de les llars assignades a aquesta política.

3.3.3. Impacte en la dimensió laboral

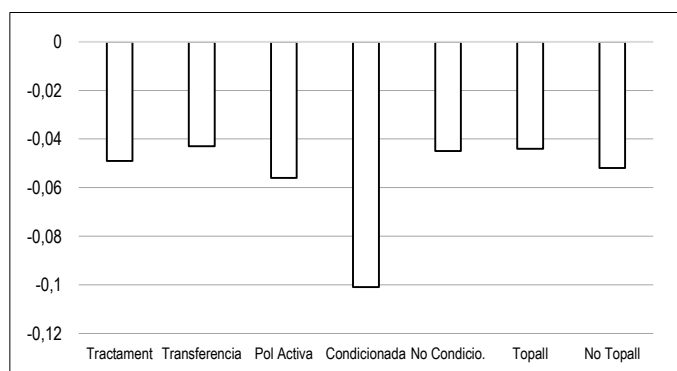
L'anàlisi d'impacte en la situació laboral es realitzà sobre els *outcomes* de: a) si el titular treballa, b) si ho fa a jornada completa i de forma indefinida, c) si cerca feina, d) si té pensat emprendre (o ho ha fet recentment), e) si està realitzant formació per adults, i f) si algun altre membre de la llar treballa.

Gràfic 14. Probabilitat de treballar (punts bàsics)

La probabilitat d'estar treballant el 2018 és un 8,6% més baixa en els grup de tractament que en el de control. L'efecte no és significatiu en els grup d'SMI, el no condicionat i el no limitat. En el de política activa i el condicionat l'efecte és significatiu i més pronunciat, segurament per la manca de temps que suposa realitzar una política (*lock-in effect*)¹⁹.

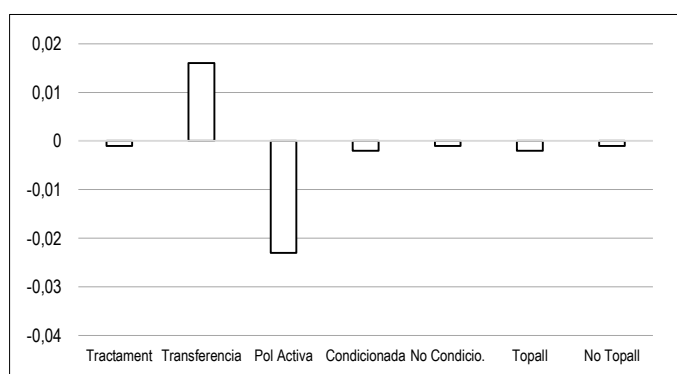
¹⁸ Aquest resultat és important perquè indica que llogar habitacions no és una activitat desitjada i que es realitza per necessitat. Això implica repensar la política d'habitatge i es troba en concordança amb els resultats obtinguts de participants actius i no actius en aquesta política activa (veure punt 1.2, Llars actualment actives i no actives en les polítiques actives", p. 12).

¹⁹ Per una revisió del *lock-in effect*, les causes i les diferents formes d'abordar-lo, veure: Wunsch (2016), així com Van Ours (2004).

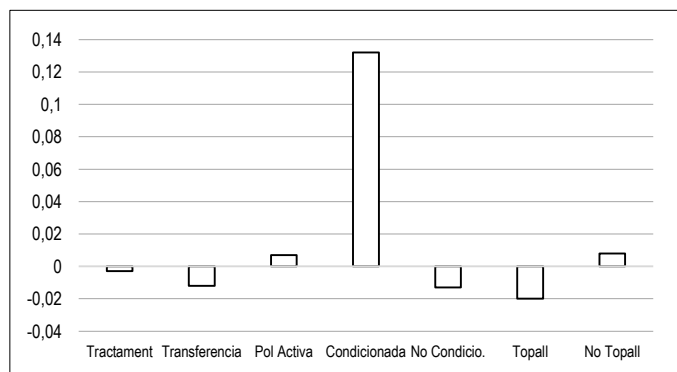
Gràfic 15. Probabilitat de treballar en una feina amb contracte indefinit i a temps complet* (punts bàsics)

La probabilitat de disposar de feina de més qualitat és menor que en el grup de control tot i no ser significativa. Tot i que molt lleugerament, es redueix la participació laboral com en els pilots d'EUA i Canadà²⁰. El desincentiu és més elevat pels condicionats ja que realitzar la política activa resta temps a cercar feina.

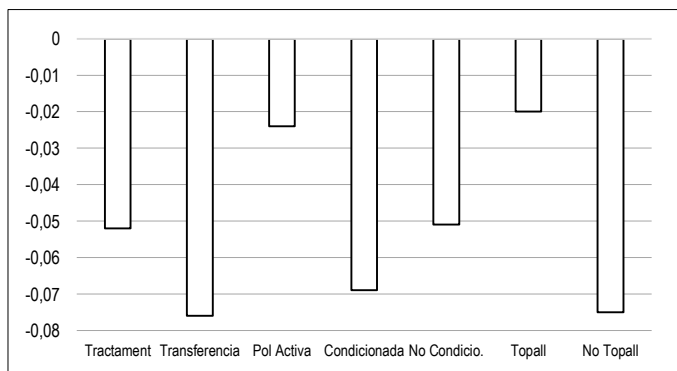
* El treball a compte propi es considera a temps complet.

Gràfic 16. Probabilitat de cerca de feina (punts bàsics)

A diferència del que s'observava en els casos anteriors, qui únicament percep l'SMI té un 1,5% de major probabilitat de cercar feina que qui participa en una política activa, un resultat que reforça la hipòtesis del *lock-in effect* ja mencionada, tot i que l'efecte és molt reduït i no és estadísticament significatiu.

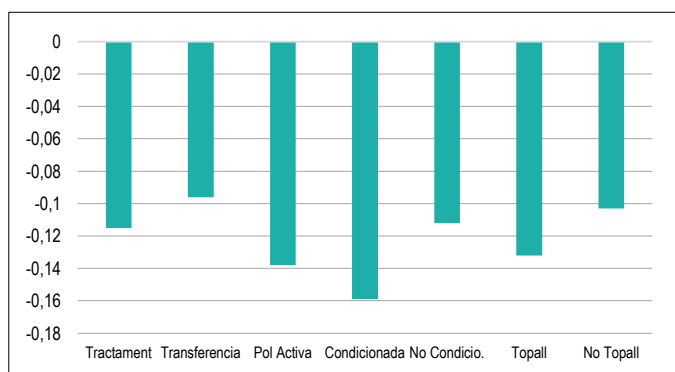
Gràfic 17. Voluntat de començar un projecte d'emprenedoria propi (punts bàsics)

La probabilitat d'engegar un projecte d'emprenedoria no és significativa en cap cas, tot i que és més alta en la modalitat condicionada degut a l'efecte de la política d'emprenedoria en economia social, solidària i cooperativa. En aquest cas, l'efecte és positiu i gairebé significatiu.

Gràfic 18. Probabilitat d'estar realitzant una formació (punts bàsics)

Tot i que no és estadísticament significatiu, sorprèn l'efecte negatiu en la probabilitat de que un membre de la llar realitzi alguna formació. L'efecte *lock-in* sembla persistir en el grup condicionat en que la manca de temps per realitzar una política pot desincentivar la formació.

²⁰ Forget (2011), Simpson *et al.* (2017) i Hum i Simpson (1993). Hum i Simpson (1991) van detectar que a l'experiment MINCOME de Manitoba (Canadà) de 1974 a 1979, els homes van reduir el seu temps de treball en un 1% i les dones en un 3%.

Gràfic 19. Probabilitat de que al menys un membre de la llar estigui treballant (punts bàsics)

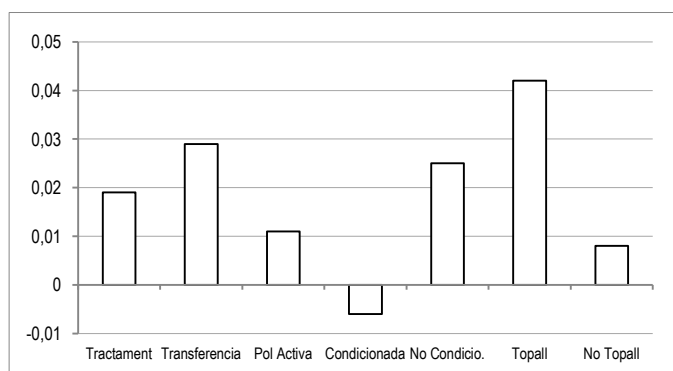
La probabilitat que al menys un membre de la llar estigui treballant també és negativa i estadísticament significativa. La diferència és de prop de 10 punts de mitjana, és a dir, la conseqüència de rebre el B-MINCOME, més enllà de la modalitat assignada, comporta una menor probabilitat de que al menys un membre de la llar estigui treballant.

Resum de la dimensió laboral

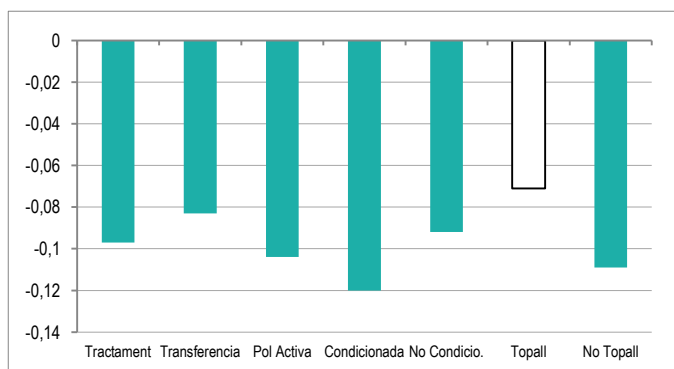
- Rebre l'SMI redueix la participació laboral de la persona titular en comparació amb el grup control. Aquesta reducció però, és d'una magnitud molt reduïda i en línia amb les evidències recollides en experiències internacionals prèvies.
- El desincentiu a treballar és més alt entre les persones en modalitat condicionada. El desincentiu també és superior en el grup no condicionat i no limitat, tot i que en ambdós casos l'efecte no és estadísticament significatiu. Entre d'altres raons, aquest resultat es pot deure a la condicionalitat de la política, ja que participar en aquesta pot restar temps a la cerca laboral, el que es tradueix en un *lock-in effect* de la modalitat condicionada.
- No s'observa un impacte significatiu sobre la probabilitat de que la persona titular disposi d'una feina de qualitat, que cerqui feina activament, que decideixi emprendre un negoci o que estigui realitzant formació per adults.
- De forma similar, es redueix la probabilitat que al menys un membre de la llar treballi, on tots els grups mostren un efecte estadísticament significatiu.

3.3.4. Impacte en la dimensió salut

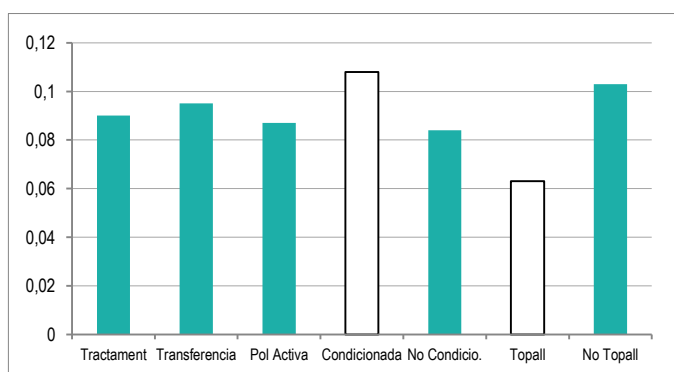
En el cas dels *outcomes* sobre la salut dels titulars de la sol·licitud, se n'exploren tres: a) la salut auto percebuda, b) el risc de desenvolupar malalties mentals, i c) la qualitat de la son.

Gràfic 20. Probabilitat de reportar una salut auto percebuda bona (punts bàsics)

La probabilitat de reportar un estat de salut bo, molt bo o excel·lent, és positiva en 2 punts de mitjana tot i que no significativa. L'únic cas amb efecte negatiu és la modalitat condicionada, tot i que tampoc és estadísticament significatiu. Cal mencionar que sols el 43% del grup control va declarar un estat de salut bo o molt bo.

Gràfic 21. Probabilitat de desenvolupar malalties mentals (punts bàsics)

B-MINCOME és efectiu en reduir la probabilitat de desenvolupar malalties mentals. De mitjana, s'observa una reducció de 9,6 punts tot i que es detecta un efecte més elevat en la modalitat condicionada i no limitada. Cal destacar que el 83% del grup de control tenia risc de desenvolupar malalties mentals.

Gràfic 22. Probabilitat de tenir una son de qualitat (punts bàsics)

Pel que fa a la qualitat del son, també s'observa un efecte positiu i similar en tots els grups de tractament o modalitats (entre 0,8 i 1 punts positius), a excepció de la modalitat condicionada i limitada (amb topall) on l'efecte no és estadísticament significatiu²¹.

Resum de la dimensió de salut

- No s'observen canvis estadísticament significatius en la salut auto percebuda de les persones titulars de la sol·licitud com a conseqüència de participar en el B-MINCOME.
- En canvi, es detecta impacte en reduir el risc de patir malalties mentals en 9 punts. Tenint en compte que un percentatge molt alt d'aquesta població té risc de desenvolupar alguna malaltia mental (83% del grup de control) aquest efecte podria comportar un elevat estalvi directe i indirecte de recursos públics en els serveis sanitaris, hospitalaris i farmacèutics.
- De forma similar, també s'observa que la qualitat de la son millora substancialment en les llars que participen activament en el projecte.
- Aquests dos últims resultats poden deure's a la reducció del nivell d'estrès associat a la reducció de les dificultats econòmiques per cobrir necessitats bàsiques.

3.3.5. Resultats d'impacte en menors

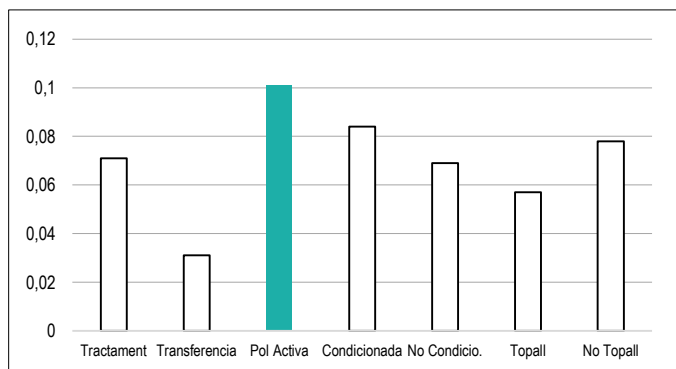
Per a les llars amb menors, es va analitzar l'impacte en els *outcomes*: a) educació i salut dels menors i b) formació de la gent de més de 16 anys. Pel que fa a la repetició escolar i la salut dels menors no s'observen canvis estadísticament significatius. Cal advertir que en redactar aquest informe no es disposen de les dades del Consorci d'Educació de Barcelona, l'organisme que gestiona el sistema educatiu obligatori a Barcelona, i per tant, els resultats en aquesta dimensió són parcials.

²¹ Aquests dos darrers indicadors es troben en plena sintonia amb l'impacte registrat a l'experiment d'Ontàrio (OBIP, 2019: 25).

3.3.6. Resultats d'impacte en la comunitat

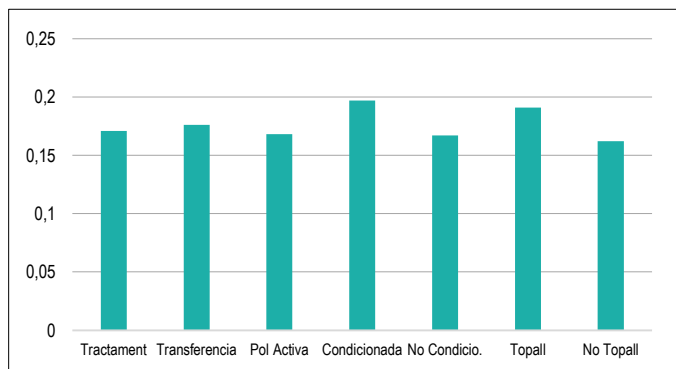
En el cas de la dimensió comunitària, els *outcomes* analitzats han estat: a) la probabilitat de realitzar alguna activitat de voluntariat, b) la de realitzar activitats d'oci social, c) la de participar activament en activitats socials, i d) la de realitzar tasques de la llar.

Gràfic 23. Probabilitat de realitzar voluntariat social (punts bàsics)

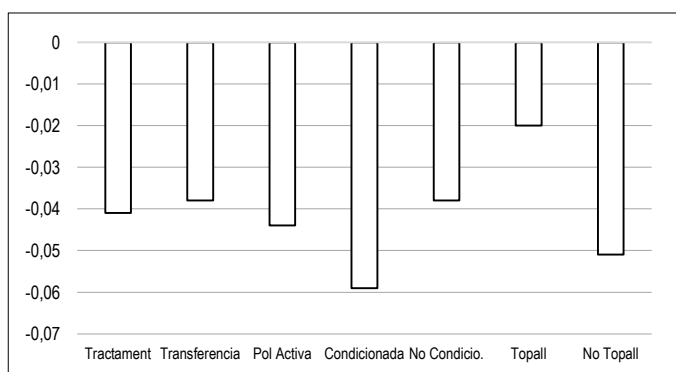
La probabilitat de realitzar un voluntariat social és positiva tot i que no significativa, a excepció del grup amb política activa, probablement degut a l'efecte de la política de participació comunitària. Sí que s'observen diferències en la magnitud de l'efecte entre qui rep SMI i qui a més participa de polítiques actives.

Gràfic 24. Probabilitat de gaudir d'oci social (punts bàsics)

En el cas de gaudir d'activitats d'oci social, l'efecte del projecte B-MINCOME és positiu (del voltant de 0,15 i 0,2 punts), similar i estadísticament significatiu en totes les modalitats o grups de participació.

Gràfic 25. Probabilitat de participació social (punts bàsics)

Pel que fa a la participació activa en algun grup, organització o iniciativa de la societat civil, així com en la realització de tasques de la llar, no s'evidencien canvis estadísticament significatius en cap grup o modalitat de participació.

Resum de la dimensió comunitària

- S'observa un efecte positiu en la probabilitat de realitzar un voluntariat en les llars que fan una política, probablement per l'efecte de la política de participació comunitària.
- Entre les llars que participen al B-MINCOME també augmenta la probabilitat de gaudir d'activitats d'oci social en comparació amb el grup de control.
- En canvi, no s'observen canvis significatius en la probabilitat de participar en grups, organitzacions o iniciatives de la societat civil a conseqüència del B-MINCOME.

3.4. Impacte en la percepció de la satisfacció amb la vida i la felicitat

Les variables que s'han tingut en compte per a avaluar el benestar subjectiu i el grau de felicitat tenen en compte la modalitat de participació al projecte, el barri de residència, la situació i l'activitat econòmica i l'estat de salut.

Cal senyalar que la literatura científica no diferencia entre conceptes com la “felicitat”, la “satisfacció amb la vida” o el “benestar subjectiu” (Van Praag i Ferrer-i-Carbonell, 2011). Per tant, s'ha optat per utilitzar el terme “satisfacció amb la vida” ja que captura una major quantitat de dominis de la vida (Rojas, 2016).

L'avaluació del benestar subjectiu aborda la satisfacció general amb la vida i els seus factors determinants. Cada persona és capaç de –i la única persona amb el coneixement per a– expressar la seva felicitat. És per això que s'ha estimat important entendre les perspectives personals, anhels, desitjos o esperances entorn a l'impacte que el projecte hagi pogut tenir en les seves vides.

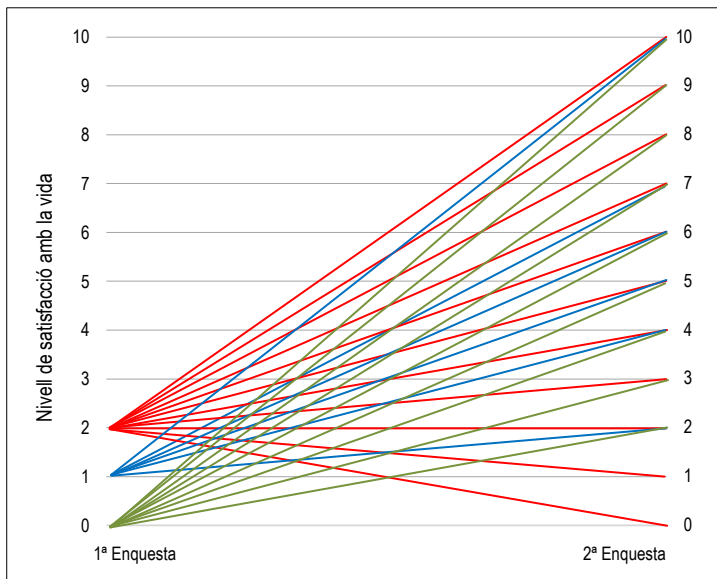
Per a mesurar el nivell de “satisfacció” s'ha utilitzat la pregunta “fent un balanç general de la seva vida, quan satisfet/a es troba ara mateix?”. Tal com mostra la següent taula, en una escala de 0 (totalment insatisfet/a) a 10 (totalment satisfet/a), les persones atorguen un valor al seu nivell de felicitat o satisfacció. S'han utilitzat 669 respostes recollides en les dues onades de l'enquesta de setembre de 2017 i de novembre de 2018, respectivament.

Canvi en els nivell de satisfacció general amb la vida segons modalitat de participació a B-MINCOME				
		Nivell mitjà de satisfacció general		
Modalitat o grup de participació	Respostes	Enquesta 1	Enquesta 2	Variació
SMI No Limitada	174	4,80	6,39	33,1%
SMI Limitada	128	5,13	6,29	22,7%
SMI i Participació Comunitària (No Limitada)	99	5,62	6,73	19,8%
SMI i Participació Comunitària (Limitada)	94	4,85	6,09	25,4%
SMI i Formació i Ocupació (No Condicionada)	52	5,27	7,02	33,2%
SMI i Formació i Ocupació (Condicionada)	43	4,77	7,07	48,3%
SMI i Emprenedoria social (No Condicionada)	34	5,09	6,35	24,9%
SMI i Emprenedoria social (Condicionada)	37	5,03	6,30	25,3%
SMI i Ajudes lloguer Habitacions (No Condicionada)	5	4,80	7,00	45,8%
SMI i Ajudes lloguer Habitacions (Condicionada)	3	3,00	2,67	-11,1%
Total	669	5,04	6,45	27,97%

D'acord a la *European Social Survey*, el nivell mitjà espanyol de satisfacció amb la vida se situava als 7,46 punts el 2016. Per contra, a l'Eix Besòs, la mitjana era de 5,04 punts a l'octubre de 2017. Al novembre de 2018, però, aquesta fixa havia augmentat fins als 6,45, un increment interanual del 27,97%.

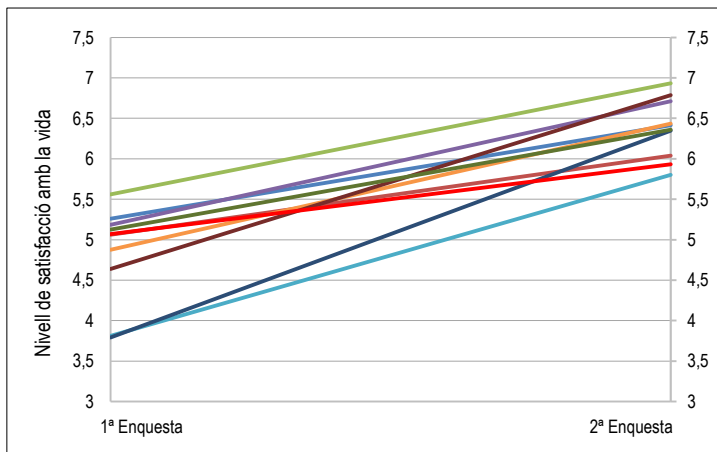
L'increment de la satisfacció general ha estat general en totes les modalitats de participació al projecte a excepció del grup condicionat a la política d'ajudes al lloguer d'habitacions. A continuació es mostren alguns dels resultats més destacats acompanyats de les gràfiques corresponents.

Gràfic 26. Evolució del nivell de satisfacció general per participants (respostes entre 0 i 2)

El gràfic recull els individus que van reportar nivells més baixos, entre 0 i 2 punts, en el seu grau de satisfacció general amb la vida així com la seva evolució anual. En general, el gràfic recull una tendència positiva en la majora dels casos, particularment en els que havien respost 0 o 1 en la primera enquesta.

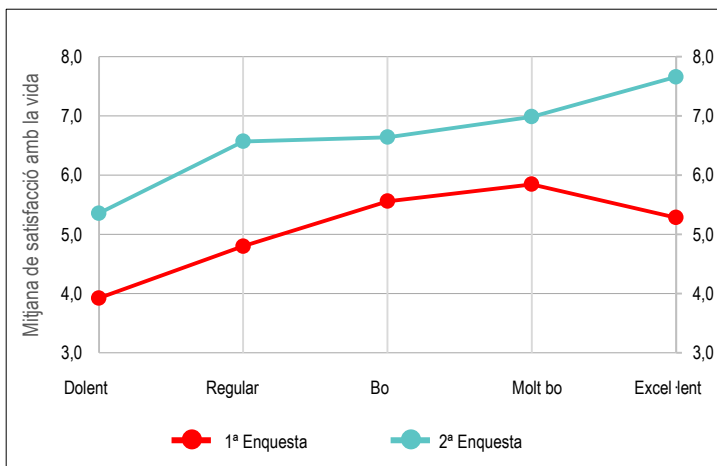
Gràfic 27. Evolució del nivell de satisfacció general amb la vida per barris

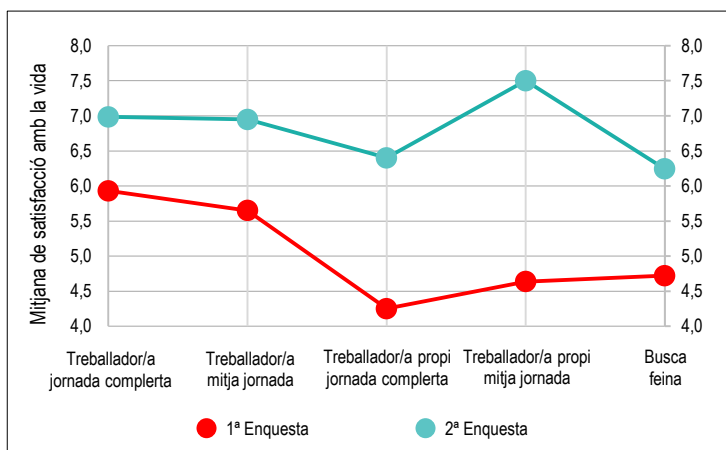
Expressat pels 10 barris i recollint tots els nivells de satisfacció general amb la vida, s'observa com la satisfacció general ha seguit dues tendències importants: per una banda, ha augmentat de mitjana en tots els barris i, per l'altre, la diferència de resultats entre aquests barris s'ha reduït un 17,2% de forma agregada.

- Roquetes
- Torre Baró
- Vallbona
- Baró de Viver
- Verneda i la Pau
- Trinitat Nova
- Ciutat Meridiana
- Trinitat Vella
- Bon Pastor
- Besòs i el Maresme

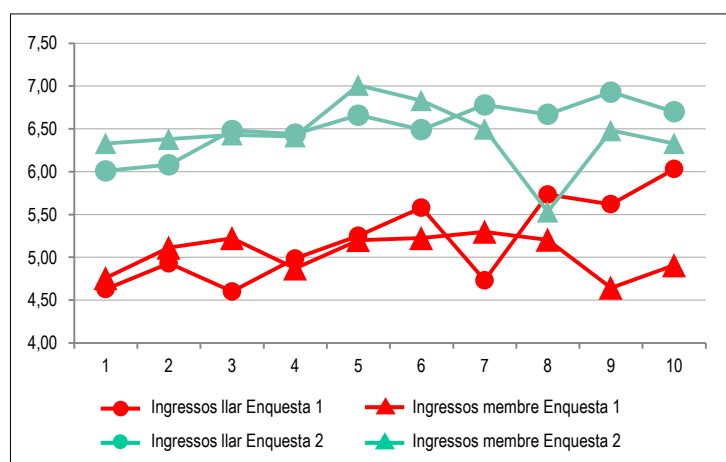
Gràfic 28. Nivell mitjà de satisfacció d'acord a l'estat de salut auto percebut

Entre la primera i la segona onada de l'enquesta, s'observa un augment del valor mitjà de satisfacció amb la vida quan es compara amb la salut auto percebuda, en ambdós casos, amb preponderància dels estats de salut bo i molt bo. En la segona enquesta, s'observa a més un augment general de la satisfacció amb la vida per a tots els estats de salut auto percebuda.

Gràfic 29. Mitjana del nivell de satisfacció d'acord a l'activitat econòmica

Respecte a l'estat de salut auto percebut en relació amb l'activitat econòmica, s'observen millors nivells de salut contra millor situació econòmica es té (millor els assalariats/des a temps complert que qui busca feina, etc.). També s'observa un augment general de l'estat de salut al comparar el temps transcorregut entre les dues onades de l'enquesta.

Gràfic 29. Mitjana del nivell de satisfacció d'acord als decils d'ingressos de les llars i dels seus membres

Respecte al nivell d'ingressos, tant de les llars com dels seus membres, també s'observa un augment significatiu de la satisfacció entre la primera i la segona onada de l'enquesta, un increment que se situa en al voltant dels 2 punts. En ambdós casos (llars i membres) s'aprecien resultats més negatius en el decil inferior de la renda i més positius en el decil superior.

Resum de l'impacte en el benestar subjectiu i la felicitat

- La mitjana de satisfacció amb la vida va augmentar un 27% entre l'inici del projecte i el desembre 2018, passant de 5,00 a 6,45 sobre una escala de 0 a 10 punts.
- Els participants de la política activa de formació i ocupació, independentment d'estar condicionats o no, presenten una mitjana de felicitat 9,5% superior a la mitjana general.
- No es detecta cap diferència significativa entre els usuaris en modalitat condicionada i no condicionada, dins de les 3 polítiques actives amb condicionament.
- La modalitat d'SMI limitada presenta una mitjana de satisfacció amb la vida un 5% inferior que la de l'SMI no limitat, tot i que és una diferència no significativa. Això inclou les persones sense política activa i les de la política activa de participació comunitària.
- Pel que fa la situació econòmica, abans del projecte, les persones ocupades a temps complet mostraven la mitjana de felicitat més alta (5,93). El desembre 2018, les persones autònomes a temps parcial són qui presenten una mitjana de satisfacció més elevada (7,50), un 16,5% per sobre de la mitjana general.
- Els factors que en major grau milloren la satisfacció amb la vida són els ingressos, treballar a temps complert i l'estabilitat econòmica. Per contra, els més negatius són l'edat, la mala salut, el caràcter reservat o introvertit i la modalitat d'SMI limitada (amb topall).

3.5. Resultats de la recerca qualitativa i etnogràfica

El procés d'anàlisi ha incorporat tècniques de recerca qualitatives per tal de conèixer de primera mà l'impacte subjectiu que el projecte B-MINCOME ha suposat sobre les persones participants de tres dels barris participants: Besòs i el Maresme, Bon Pastor i Ciutat Meridiana. Per a realitzar aquesta recerca qualitativa, s'han portat a terme:

- 77 entrevistes semi estructurades a potencials usuaris del B-MINCOME, abans de la seva incorporació al programa i abans de percebre el pagament de l'SMI.
- Entrevistes de recerca etnogràfica a 40 llars, amb tres rondes d'entrevistes cadascuna.
- 75 entrevistes en profunditat a persones participants.
- Producció d'uns vídeos on 52 participants expliquen la seva experiència²².

A continuació es presenten de forma sintètica alguns dels testimonis més significatius que millor reflecteixen la situació de les persones participants tant abans com després de la posada en marxa del projecte.

Situació abans de participar al B-MINCOME i de rebre el Suport Municipal d'Inclusió (SMI)	
Precarietat	“El dia quinze del mes, no tinc res i ho pago tot a poc a poc... Saps com em sento? Tinc un nus estret aquí [s'assenyala la gola], em fa mal l'ànima, però he de ser forta”.
	“No hi ha feina, tenim molta necessitat de treballar, hi ha molta gent desocupada. Hi ha gent jove que pot treballar, com el meu marit, que té 23 anys i no pot trobar una feina. I, és clar, tothom té dret a una feina”.
	“Sempre porto alguna cosa per intentar vendre i obtenir una mica de diners per a menjar. Alguns dies guanyo 15 euros, d'altres 200... Què més se suposa que haig de fer?”
Habitatge	“No m'agrada aquest edifici: té molta humitat i la meva filla pateix bronquitis. Cada hivern es posa malalta i ha d'ingressar a l'hospital [...] L'habitació [del nostre pis] és massa petita i només hi cap el llit on dormim.
	“Tenia un pis, però com que no tenia feina, no vaig poder seguir-lo pagant. I com que no vaig pagar, el banc se'l va quedar. Es van quedar un pis i jo em vaig quedar amb un deute”.
Ocupació	“El meu marit va estar dos anys aturat i sempre havia treballat a la construcció... Ara està treballant. Està mal pagat, però almenys està treballant. De moment, mira, és el dia 4 del mes i encara no li han pagat. I no sabem quan... no pots confiar en els diners”.
	“Ara tinc una feina de sis hores. Abans en tenia una de quatre hores. Un cop vaig tenir gairebé tres mesos de treball a temps complet, però va canviar... El contracte finalitza el 30 de novembre. No sé si el renovaran o no, o si em diran que no hi ha més feina, o que tornaran al gener, si no el febrer”.

²² El conjunt de vídeos es poden trobar al web: <https://youngfoundation.org/stories-of-change-struggle-and-resilience/>

Situació després de la introducció del B-Mincome i del Suport Municipal d'Inclusió (SMI)		
Canvis materials	S'han reduït les mancances materials de la majoria de la població participant:	“Amb B-MINCOME, ara puc pagar l'escola. Podem comprar menjar, podem comprar roba, coses per als nens... Ara tot està una mica millor” ²³ .
		“Ha aportat varietat a les nostres vides. Ara els nens no han de menjar lleties i mongetes cada dia. A vegades, poden menjar carn”.
		“Hem pogut comprar bolígrafs de colors, llibres i plastidecors pels fills”.
		“I ara que tinc aquest ajut econòmic, puc pagar totes les meves deutes”.
	Algunes famílies encara pateixen precarietat i incertesa econòmica relacionades amb l'habitatge i els deutes:	“He parlat amb els de B-MINCOME perquè pensava que també m'ajudarien a pagar el lloguer. Però només m'han donat suficient per a pagar el menjar i bolquers. Els he explicat que també tinc altres despeses: electricitat, gas... els rebuts són massa cars”.
		“Quan encara tens deutes, encara estàs estressat [...] Aquest mes haig de pagar els casals d'estiu dels nens. Moltes coses s'han d'organitzar encara. Hem de veure què podem pagar al final. No podem pagar-ho tot”.
Ocupació	Algunes persones senten que ara tenen més possibilitats d'aconseguir una feina	“Ara estic en una millor situació per a buscar de feina. Puc pagar per imprimir el CV, o per agafar el transport públic. Abans no podia fer res d'això” ²⁴ .
		“És difícil sortir del forat quan ho passes malament, quan no pots cobrir les teves necessitats. Quan algú t'ajuda, llavors veus les coses de forma diferent. La teva ment canvia, pots pensar: 'Vaig a buscar feina, perquè el menjar ja està cobert, i puc pagar el lloguer, els rebuts.... Sí, reps una empenta que et permet millorar. Deixar de patir pel menjar de l'endemà dels teus fills et permet poder pensar on pots enviar el teu currículum”.
	Pocs participants ha aconseguit feina. Les dificultats d'accés al mercat laboral continuen:	“Tinc 44 anys i l'any vinent tindrè 45. Si una persona de 30 anys ho té magre per aconseguir una feina, et penses que algú m'agafarà a mi?. Jo ja em tenyeixo els cabells per cobrir les canes [...] Fora bo que hi hagués una borsa de treball [municipal] per a la gent més gran”.
		“Ens diuen que anem a l'INEM [l'oficina de treball]. Però per a què? Si no hi ha feines! Hi ha un taulell, però sense feines”.
Benestar i salut	S'ha millorat els nivells de benestar i de qualitat de vida de molts participants:	“Ara tinc més temps per passar amb els meus fills. Ells em diuen: 'Ara arribes abans a casa!' Jo també estic feliç perquè ja no estic tan cansada. Ara que tinc les tardes lliure, i que sóc a casa quan arriben les filles de l'escola, elles diuen: 'Oh! la mama ja és a casa!' I, per la meva filla petita, el millor és quan la vaig a buscar a l'escola. Li encanta que la vagi recollir”.
		“Ahir vaig anar al dentista i ho vaig pagar amb la targeta de B-MINCOME”.

²³ Les persones entrevistades arrel de la cancel·lació de l'experiment d'Ontàrio, responien de forma similars, per exemple, en “que [la renda bàsica] ha canviat la meua vida, podia pagar el lloguer y les despeses de les criatures molt més fàcilment” (OBIP, 2019: 17).

²⁴ Una altre de les entrevistades responia que “amb [la renda bàsica] em podia permetre pagar el transport fins a la feina” (*Ibid.*).

Impacte comunitari	Hi ha un impacte positiu en les relacions comunitàries i un augment de l'accés a activitats socials. Les polítiques actives han promogut noves relacions, sovint entre persones de diferent origen:	“El que realment sento és que puc estar més a prop de la gent, de parlar amb la gent, de relacionar-me”.
		“[Els companys i les companyes de la política activa] Són ara la meua ‘família’. Els estimo. Em donen tanta seguretat. Em donen tanta confiança [plora mentre ho explica]. Son la meua ‘família’”.
		“Tot ho ha canviat. Gràcies al B-MINCOME he pogut conèixer gent. Abans no parlava amb musulmans, paquistanesos...”
	Algunes persones que no van ser seleccionades per participar al projecte poden sentir-se deseparades:	“Conec una dona gitana que té al seu marit engarjolat, i que té quatre o cinc nens, i que no té la targeta [de la prestació del B-MINCOME]. Em fa llàstima. Ella diu: ‘No la tinc, no sé perquè no me la van donar, perquè no m’arriba, tinc quatre nens’”.
Hi ha certes tensions respecte a que l'SMI no sempre es distribueix de forma justa:	“Alguna gent gasta aquests diners en coses innecessàries, mentre hi ha gent que realment els necessita. Un mòbil de prepagament, per exemple, a mi em sembla que això en realitat no és necessari.”	
De cara al futur	Hi ha qui se sent més preparat per encarar el futur una vegada finalitzi el projecte:	“Tinc esperances de cara al futur. Estic molt agraïda al B-MINCOME” ²⁵ .
	Tanmateix, hi ha qui no se sent preparat pel final del projecte i que està preocupat pel futur:	“Tinc por de quedar-me sense un euro de nou! No vull trobar-me mai més en aquella situació, no vull tornar enrere on estava, vull seguir avançant!”
		“Després del projecte ja no tornarà a ser com abans. Com vols que sigui el mateix quedar-te sense res després d’haver estat cobrant un ajut cada mes? No és el mateix”.
	Molts participants remarquen que el projecte hauria de continuar o hauria d’allargar-se:	“Vull dir-li a la gent que ha organitzat aquest projecte que ha estat una idea molt bona, perquè, la veritat, hi ha molta gent com jo que s’ha beneficiat moltíssim d’això. Si hi ha alguna possibilitat de continuar-ho, s’ha de fer, perquè hi ha molta necessitat d’aquest tipus de projectes tant a Espanya com arreu del món”.

²⁵ Consultar les coincidències amb les respostes relacionades amb els “plans per al futur” de l’experiment d’Ontàrio, (OBIP, 2019: 20-21).

Principals conclusions de la recerca qualitativa

- El B-MINCOME ha millorat la qualitat de vida i el benestar de la majoria de les persones participants, i també ha proporcionat noves esperances de cara al futur.
- Aquesta millora s'explica sobretot per la reducció de l'estrès que ocasiona la falta de recursos, la possibilitat de passar temps amb la família i la millora de les relacions socials.
- En ocasions, les polítiques actives han resultat tan positives com l'ajuda econòmica (tot i que rebre l'SMI ha resultat essencial per poder-hi participar). Els aspectes més destacats de les polítiques actives han estat l'adquisició de coneixements i habilitats útils per al mercat laboral, l'accés a experiències educatives i culturals i l'establiment de noves relacions (moltes d'elles amb persones d'origen diferent).
- Les experiències de precarietat econòmica i habitacional persisteixen per a algunes de les persones participants. Això s'explica per situacions prèvies de deute o per circumstàncies relacionades amb la implementació de l'SMI (reducció, finalització o fluctuació). Per a una minoria, els canvis en la quantia del seu SMI han intensificat sentiments previs de precarietat i inseguretat i han pogut augmentar la desconfiança i la frustració.
- Algunes de les persones participants pensen que el B-MINCOME (sobretot a través de l'SMI i de la política de formació i ocupació) podria ajudar-los a trobar una feina. En canvi, d'altres veuen que les seves perspectives no han millorat tant. Algunes pensen que van ser assignades a una política activa que no coincideix amb les seves habilitats o interessos, de forma que la mesura no els resulta atractiva per a la seva futura inserció laboral. En aquest sentit, la majoria de participants demana que la prestació prossegueixi per així evitar viure novament situacions de precarietat i privació material. Igualment, desitgen que la mesura s'ampliï a la resta de persones en situació de vulnerabilitat econòmica.

3.6. Resultats de la política activa de participació comunitària

Del total de 276 persones participants en la política de participació comunitària, a l'abril de 2018 es van entrevistar a 159 persones en el marc d'uns tallers organitzats per la Direcció d'Acció Comunitària de l'Ajuntament de Barcelona. A part de l'enquesta general, també s'han realitzat deu entrevistes semi-estructurades a personal tècnic municipal i comunitari, onze entrevistes semi-estructurades a representants de diverses entitats socials dels territoris, i un grup de discussió amb l'equip de treballadores socials assignat al projecte B-MINCOME.

A partir de l'enquesta base, es van avaluar aspectes o dimensions com les actituds en relació amb la participació social, les xarxes socials, la confiança, la solidaritat inter-veïnal i la percepció dels serveis públics de proximitat. La hipòtesi principal era respondre a la pregunta de si la política de participació comunitària havia tingut un efecte positiu en els tres àmbits o dimensions següents:

- a) les actituds i els comportaments de les famílies envers la participació comunitària.
- b) les dinàmiques associatives en els barris.
- c) les relacions entre el teixit social i les administracions públiques.

Resultats destacats de la primera enquesta a la política de participació comunitària

Indicador	Resultat	Observació
Gènere	71,5% són dones.	Biaix de gènere significatiu: les dones semblen més avesades a implicar-se en activitats comunitàries que no pas els homes.
Persones nascudes fora UE	66%.	Potencial del B-MINCOME per teixir relacions interculturals als barris.
Orígens més freqüents	Marroc (28,3%) i Pakistan (20,2%).	Potencial del B-MINCOME per teixir relacions interculturals als barris.
Visió del barri	56,6% li “agrada molt el seu barri”. 26% li agrada “bastant” i el 15% “una mica”.	Visió força positiva dels barris.
Visió de relacions entre veïns	55,1% diu que les relacions entre els veïns del barri és “molt bona” i el 35,8% que és “bona”. Tan sols el 8,8% expressa que és “dolenta”.	Visió força positiva de les relacions de veïnatge.
Confiança social	Resposta mitjana de 2,79 sobre 5 en: “En aquest barri, els veïns/es són solidaris/es i s’ajuden entre ells/es quan hi ha problemes”. Resposta mitjana de 2,72 sobre 5 en: “La majoria dels veïns/es d’aquest barri són gent en la que es pot confiar”. El 70% es mostra plenament predisposat a ajudar a les altres persones i al 56,6% li agrada molt participar en tot allò que permeti millorar la vida del barri.	Cert dèficit de confiança social en els barris.
Auto confiança	“Relativament baixa” a l’hora de parlar en públic i a l’hora de liderar projectes col·lectius. El 47,1% es veu limitat en les seves capacitats. El 28,9% expressa nivells baixos d’auto confiança. El 84,1% diu sentir-se plenament segur/a de sí mateix/a i considera que pot prendre decisions amb el seu criteri. El 53,5% expressa nivells alts de confiança en dirigir projectes col·lectius.	El programa B-MINCOME podria contribuir a millorar la situació de l’autoconfiança, tal i com ha passat amb l’experiment finlandès (Kangas <i>et al.</i> , 2019: 20).
Participació	62,3% no ha participat en cap entitat en els darrers mesos.	Entitats on la participació és més habitual: AMPA i associació de veïns.
Espais de socialització	Majoritàriament, escoles i espais públics són els més concorreguts.	Escoles i espai públic són molt importants per a la socialització.
Resolució de problemes	Majoritàriament, a través del suport familiar i dels serveis socials.	Cal donar més valor a les entitats socials i a la participació comunitària.

Resum de les principals tendències identificades a la política activa de participació comunitària:

Tendències en l'impacte sobre les famílies	
Barri i comunitat	<ul style="list-style-type: none"> • En general, hi ha una visió positiva del barri i de les relacions entre els veïns del barri. • Bona disposició personal a ajudar a les altres persones. • Confiança en les persones més properes, però que disminueix significativament quan es tracta de valorar la solidaritat de les persones desconegudes. • Valoració positiva de la diversitat cultural (no tant entre els nascuts a Catalunya i a l'Estat).
Factors micro	
Individus i famílies	<ul style="list-style-type: none"> • Nivells moderats de confiança en les pròpies capacitats i aptituds per a la participació, en la línia dels resultats obtinguts a Ontàrio (OBIC, 2019: 5). • Persones relativament satisfetes i segures de sí mateixes en la vida privada que en canvi no s'acaben de sentir prou capacitades per a formar part de projectes de caràcter col·lectiu. • Els nivells de confiança són més baixos entre les persones amb menor nivell d'estudis, les dones, les persones aturades i les que viuen soles.
Factors meso	
Grups i xarxes socials	<ul style="list-style-type: none"> • La confiança social és més aviat baixa sobretot quan es tracta de valorar les persones desconegudes. • De mitjana, el grau de participació en grups o xarxes socials és força reduït. • El coneixement i l'interès que s'expressa respecte les entitats del barri és força reduït i la percepció sobre el grau d'activisme associatiu en el barri també és força moderada. • Qui participa ho fa principalment en entitats veïnals, culturals i escolars i, a més, hi ha un alt percentatge de dones.
Factors macro	
Agents institucionals	<ul style="list-style-type: none"> • Valoració moderadament positiva de la presència de les administracions públiques en els barris i de la seva obertura respecte el veïnat. • Entre els actors que es consideren com a més importants per a resoldre els problemes socials i econòmics de les persones enquestades, destaca el paper dels Serveis Socials, just després de les seves pròpies famílies. • Els espais públics més concorreguts són (en aquest ordre): places i carrers, escoles, centres de salut i els propis Centres de Serveis Socials.

Impacte sobre els agents comunitaris			
Realitat Socio-comunitària	<ul style="list-style-type: none"> • Diversa i desigual: diversitat participativa • Percepcions ambivalent en la relació amb l'Ajuntament. Es valora positivament la proximitat però hi ha certa sensació de frustració. • Percepció de sobre-tecnificació i complexitat de certs projectes municipals. 		
Procés implementació	<ul style="list-style-type: none"> • Paper clau de les tècniques comunitàries en la connexió d'actors comunitaris. • Importància de la implicació dels equipaments comunitaris. • A millorar: comunicació, integració B-MINCOME en la vida comunitària, lideratge de la iniciativa. 		
Impactes de la política de participació comunitària	Famílies	Vida comunitària	Equipaments i serveis
	<ul style="list-style-type: none"> • B-MINCOME i la política de participació comunitària, com a nous espais de relació, sobre tot per les més aïllades. • Tenir les necessitats bàsiques cobertes facilita la participació. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pot revitalitzar la vida comunitària, complementar projectes existents i reactivar projectes. • Pot assolir major implicació i educació participativa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Situar els equipaments en un lloc de referència per a nous col·lectius. • Motiva passar d'una visió assistencialista dels Serveis Socials a una visió de participació comunitària i de major proximitat.

4. RESUM EXECUTIU

Si bé és cert que el present informe tan sols recull els resultats recollits durant el primer any d'implementació del projecte, el fet d'haver detectat ja un impacte destacat en determinades dimensions induïx a pensar que, a l'acabar el projecte, els resultats seran encara més significatius. En línia amb les hipòtesis plantejades, s'observen impactes positius en la majoria dels indicadors i les dimensions analitzades, tal i com es resumeix a continuació.

4.1. Privació material i benestar

El B-MINCOME ha suposat una reducció dels índex de privació material i, conseqüentment, un augment de la satisfacció amb la situació econòmica de les llars. Tal com era d'esperar, el projecte ha contribuït a reduir la taxa de privació material severa i la inseguretat alimentària. No s'observen resultats destacables però en la reducció de la inseguretat habitacional, una problemàtica especialment incident en les llars participants. Si bé l'impacte és relativament uniforme en la majoria de modalitats, el grup que percep l'SMI de forma condicionada acostuma a mostrar resultats lleugerament superiors a la resta de grups. Una possible explicació podria ser el fet que la condicionalitat, i per tant la participació obligatòria en una de les polítiques actives, comporta un augment de la densitat i la intensitat de les relacions socials entre els seus participants, unes relacions que podrien actuar com a variable "oculta" a l'hora d'explicar els resultats més positius en la modalitat condicionada en comparació amb els altres grups.

4.2. Situació financera

De nou en la línia dels resultats esperats, el B-MINCOME ha reduït la sensació d'incertesa financera en consonància amb l'experiment finlandès (Kangas *et al.*, 2019: 24). Cal tenir en compte que la situació de partida de les llars participants era d'una alta vulnerabilitat financera i, per tant, és lògic esperar un impacte significatiu des de la primera recepció de l'SMI. Per contra, no es detecta un augment de la capacitat per a fer front a una despesa inesperada amb recursos propis, per bé que l'SMI no està dissenyat per estalviar sinó per fer front a les despeses bàsiques. Sí que es detecten resultats molt significatius en la reducció de la necessitat d'aconseguir ingressos per vies no laborals, com ara llogar habitacions. És per això que la modalitat no condicionada i no limitada mostren de mitjana millors resultats que la resta. En efecte, la llibertat de prendre decisions pròpies es pot entendre com "una forma de riquesa que es tradueix en pobresa quan aquesta capacitat es redueix substancialment o desapareix de forma absoluta" (Dadwal, 2018).

4.3. Situació i comportament laboral

L'impacte sobre la situació laboral és molt reduït i, en la majoria de casos, no és estadísticament significatiu. En la línia d'altres programes d'activació laboral, s'observa un lleuger impacte negatiu en la inserció laboral, sobre tot en la modalitat condicionada. D'acord a la literatura (Sianesi, 2008; Wunsch i Lechner, 2008; Lechner i Miehler, 2011; Gerfin i Lechner, 2002; Schochet, Burghardt i

McConnell, 2008) aquest fenomen (*lock-in effect*) pot respondre al fet de que participar a les polítiques actives (o en programes similars) resta temps per i modifica les preferències, expectatives i estratègies de cerca de feina dels seus perceptors en el curt i mitjà termini. Tampoc es detecten impactes significatius sobre la probabilitat de que la persona titular de l'SMI disposi d'una feina de qualitat, que cerqui feina, decideixi emprendre un negoci, o estigui formant-se. No obstant, cal senyalar dos elements fonamentals: a) el poc temps transcorregut no permet que els i les participants hagin pogut modificar la seva situació laboral de forma substancial; i b) que el B-MINCOME i “tots els experiments de transferència econòmica han mostrat que un número determinat de participants reduïren la seva oferta de treball en el curt termini” (Simpson *et al.*, 2017: 97). Així, no sorprèn que els participants d'aquests programes “mostrin taxes més baixes d'inserció laboral durant la seva participació que les persones que no hi participen” (Wunsch, 2016: 2).

4.4. Estat i evolució de la salut

En relació a la dimensió de salut, i a falta de les dades administratives, no s'observen canvis significatius en la salut auto percebuda de les persones titulars de l'ajut. No obstant, sí que es detecta una reducció de 9 punts percentuals en el risc de contraure malalties mentals, així com una important millora de la qualitat de la son. Aquests dos resultats podrien deure's a la reducció del nivell d'estrès general associat a la reducció de les dificultats econòmiques per cobrir necessitats bàsiques de la llar, tal i com s'ha detectat en l'experiment de Finlàndia (Kangas *et al.* 2019: 25) i d'Ontàrio (OBIP, 2019: 23). Cal destacar que aquests resultats es troben en sintonia amb les recomanacions realitzades per l'Organització Mundial de la Salut en el seu darrer informe sobre la relació entre la salut pública i els diferents programes de renda bàsica i, en especial, el paper que hi juga l'administració local i municipal (WHO, 2019: 21).

4.5. Impacte en la comunitat

En relació a la dimensió comunitària, s'observa un efecte positiu en la probabilitat de realitzar un voluntariat en qui participa d'alguna de política activa, tot i que posteriors anàlisis han de determinar si aquest impacte està mediat per l'efecte de la política de participació comunitària. En la mateixa línia i corroborant les hipòtesis inicials, també s'observa un augment en la probabilitat de gaudir d'activitats relacionades amb l'oci social. En canvi, no s'observen canvis significatius en la probabilitat de participar en grups, organitzacions o iniciatives de la societat civil. Amb tot, els canvis que es puguin produir en aquestes dimensions no són fàcils de capturar, per bé que, a més, es requereix d'un període de temps més perllongat per a que les llars i les persones participants al projecte puguin efectuar canvis significatius en aquest sentit donat l'alt grau de vulnerabilitat, d'exclusió i d'aïllament social del qual parteixen moltes d'elles.

4.6. Percepció de la satisfacció amb la vida i la felicitat

De forma agregada pels deu barris participants, la satisfacció general amb la vida s'ha incrementat un 27%, passant de 5 a 6,45 punts, un resultat que coincideix amb els obtinguts en la majoria de projectes similars (Kangas *et al.*, 2019: 18). Diferenciant per modalitats, qui participa a la política activa de formació i ocupació reporta una felicitat un 9,5% superior a la mitjana general, mentre que el grup d'SMI limitat mostra una resposta un 5% menor que el grup d'SMI no limitat. Tal com era d'esperar, es recullen respostes més positives quan es disposa d'una millor situació econòmica i una millor situació laboral. En general, sembla que els factors amb un impacte més

positiu en la satisfacció amb la vida i la felicitat general són els ingressos, el fet de treballar a temps complert i l'estabilitat econòmica, mentre que els que influeixen més negativament són l'edat, la mala salut i el caràcter reservat o introvertit. Amb tot, cal tenir en compte que l'impacte del B-MINCOME i de la majoria de programes similars, “és més intern, pel que fa a la felicitat i el benestar, que extern, a la hora d'influir en l'oferta i la demanda del mercat laboral” (Barnés, 2019).

4.7. Recerca qualitativa i etnogràfica

La recerca qualitativa i etnogràfica s'ha realitzat amb entrevistes tant a potencials participants abans que el projecte comencés com a persones i llars participants un cop aquesta ja s'havia iniciat. Així s'ha pogut observar l'evolució de les seves sensacions on sobre tot destaca un fort increment en el seu benestar i un augment de la seva confiança de cara al futur. Com en d'altres projectes similars (OBIP, 2019: 5), la millora d'aquests indicadors s'explicaria per tres raons: a) la reducció de l'estrès ocasionat per la falta de recursos, b) la capacitat de passar més temps amb la família, i c) la millora de les relacions socials. També s'observa que l'impacte de les polítiques actives és tant positiu com l'SMI, tot i que aquest segueix sent fonamental. Malauradament, perduren situacions de precarietat econòmica i habitacional degudes a l'existència de deutes previs. Així mateix, el re-càlcul de l'SMI ha pogut intensificar la inseguretat o la frustració d'alguns participants. No obstant això, la majoria d'entrevistats creu que el projecte incrementa les seves expectatives de trobar feina, per bé que no tothom se sent a gust amb la modalitat de participació assignada. Amb tot, les persones entrevistades desitgen que el projecte s'allargui i s'estengui a d'altres en situació de vulnerabilitat.

4.8. Resultats en la política de participació comunitària

Per a analitzar la política de participació comunitària s'han realitzat entrevistes i grups de discussió entre participants, personal municipal i entitats dels barris, amb les quals es volia conèixer l'impacte del projecte en: a) les actituds i comportaments envers la participació comunitària, b) les dinàmiques associatives, i les c) relacions entre el teixit social i l'administració pública. S'ha detectat una major implicació del col·lectiu femení en la vida comunitària, així com la capacitat del projecte per a contribuir a teixir relacions interculturals i de proximitat entre persones que expressen una visió força positiva dels seus barris i de les relacions que hi tenen lloc. Tot i que el grau de confiança interpersonal és força baix, el projecte té un impacte positiu en reforçar els sentiments confiança social i individual i en potenciar la predisposició a l'ajuda mútua. Per altra banda, tot i detectar-se un baix grau de participació social, les AMPES i les associacions de veïns són les entitats més participades. Els i les entrevistades valoren de forma moderada el paper de l'administració pública, per bé que el projecte n'ha incrementat el grau de proximitat i coneixement. En general, els centres de salut, els educatius i els de serveis socials són els més coneguts i utilitzats. Tot i la complexitat del B-MINCOME, cal destacar que la política de participació comunitària ha aportat nous espais de socialització tant per a les llars com per a les persones participants. En aquest sentit, s'ha detectat que aquesta política pot ajudar a revitalitzar d'altres projectes socials així com potenciar el grau de participació social als barris. També s'ha observat que el projecte pot contribuir a reforçar l'ús i la coneixença dels equipaments de proximitat i permetre, igualment, una millora de les relacions i del tipus d'atenció a l'usuari per part dels professionals del treball i l'educació social.

5. BIBLIOGRAFIA

- Barnés, H. (2019). Más felices aunque no lleguen a fin de mes: los efectos de la renta básica finlandesa, 15 abril 2019. *El Confidencial*. Disponible online a: www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2019-04-15/finlandia-renta-basica-relajados-llegar-fin-mes_1930254.
- Cowen, N., Virk, B., Mascarenhas-Keyes, S. i Cartwright, N. (2017). Randomized Controlled Trials: How Can We Know “What Works”? *Critical Review. A Journal of Politics and Society*, 29(3): 265-292.
- Dadwal, V. (2018). *4 reasons cities should embrace Universal Basic Income*, World Economic Forum Blog, 12 Juliol 2018. Disponible online a: www.weforum.org/agenda/2018/07/why-cities-should-embrace-universal-basic-income/
- Forget, E. (2011). The Town with No Poverty: The Health Effects of a Canadian Guaranteed Annual Income Field Experiment. *Canadian Public Policy-Analyse de politiques*, 37(3): 283-305.
- Gerfin, M. i Lechner, M. (2002). A microeconomic evaluation of the active labor market policy in Switzerland. *The Economic Journal*, 112(482): 854-893.
- Hum, D. i Simpson, W. (1991). *Income Maintenance, Work Effort, and the Canadian MINCOME Experiment. A Study prepared for the Economic Council of Canada*. Ottawa: Canadian Communications Group.
- Hum, D. i Simpson, W. (1993). Economic Response to a Guaranteed Annual Income: Experience from Canada and the US. *Journal of Labor Economics*, 1(1): 263-296
- Kahn, J. R. i Pearlin, L. (2006). Financial strain over the life course and Health among older adults. *Journal of Health and Social Behaviour*, 47(1): 17-31.
- Kangas, O., Jauhiainen, S., Simanainen, M. i Ylikännö, M. (eds.) (2019). *The Basic Income Experiment 2017-2018 in Finland. Preliminary results*. Reports and memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health, 2019: 9. Helsinki. Disponible online a: www.julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161361.
- Lazarus, R. S. (1999). *Stress and Emotion: A New Synthesis*. New York, Springer Publishing Co.
- Lechner, M. i Wiehler, S. (2011). Kids or courses? Gender differences in the effects of active labor market policies. *Journal of Population Economics*, 24(3): 783-812.
- Mani, A., Mullainathan S., Shafir, E. i Zhao, J. (2013). Poverty Impedes Cognitive Function. *Science*, 341(6149): 976-980.
- Ontario Basic Income Pilot (OBIP). 2019. *Signposts to Success: Report of a BICN Survey of Ontario Basic Income Recipients*, Basic Income Canada Network (BICN), Disponible online a: www.assets.nationbuilder.com/bicn/pages/42/attachments/original/1551664357/BICN_-_Signposts_to_Success.pdf

- Porcel, S., Navarro-Varas, L. i Pons, M. (2017). *Enquesta de condicions de vida, 2016. Resultats sintètics*. Quaderns Espai Metròpoli 02, Àrea metropolitana de Barcelona, Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, Novembre 2017. Disponible online a: <https://iermb.uab.cat/ca/iermb/quadern-delespai/enquesta-de-condicions-de-vida-2016-resultats-sintetics-area-metropolitana-de-barcelona/>
- Rojas, M. (2016). Happiness, Research and Latin America, in *Handbook of Happiness Research in Latin America. Handbook of Happiness Research in Latin America*, Amsterdam, Springer: 1-13.
- Santens, S. (2019). What is There to Learn From Finland's Basic Income Experiment? Did It Succeed or Fail? Evaluating the Preliminary Results of a Partial UBI and Slightly Less Bureaucracy. *Medium.com*. 14 febrer 2019. Disponible online a: <https://medium.com/basic-income/what-is-there-to-learn-from-finlands-basic-income-experiment-did-it-succeed-or-fail-54b8e5051f60>.
- Schochet, P., Burghardt, J. i McConnell, S. (2008). Does Job Corps work? Impact findings from the national Job Corps study. *American Economic Review*, 98(5): 1864–1886.
- Sianesi, B. (2008). Differential effects of active labour market programs for the unemployed. *Labour Economics*, 15(3): 370-399.
- Simpson, W. et al. (2017). The Manitoba Basic Annual Income Experiment: Lessons Learned 40 Years Later. *Canadian Public Policy-Analyse de politiques*, 43(1): 85-104.
- Van Praag, B. M. S., i Ferrer-i-Carbonell, A. (2011). Happiness Economics: A New Road to Measuring and Comparing Happiness. *Foundations and Trends in Microeconomics*, 6(1): 1-97.
- White, H., Sabarwal S. i de Hoop, T. (2014). Randomized Controlled Trials (RCTs). *Methodological Briefs: Impact Evaluation 7*, UNICEF Office of Research, Florence.
- World Health Organization (WHO). (2019). *Universal basic income policies and their potential for addressing Health inequalities. Transformative approaches to a healthy, prosperous life for all*. WHO Regional Office for Europe, Copenhagen. Disponible online a: www.euro.who.int/pubrequest.
- Wunsch, C. (2016). How to minimize lock-in effects of programs for unemployed workers. *IZA World of Labor* 2016: 288. Disponible online a: www.wol.iza.org/uploads/articles/288/pdfs/how-to-minimize-lock-in-effects-of-programs-for-unemployed-workers.pdf?v=1.
- Wunsch, C. i Lechner, M. (2008). What did all the money do? On the general ineffectiveness of recent West German labour market programmes. *Kyklos*, 61(1): 134–174.

Informe de resultats preliminars del projecte pilot B-MINCOME (2017 - 2018)

Combinant una renda mínima garantida i polítiques socials actives en zones urbanes desafavorides de Barcelona

Àrea de Drets Socials, Ajuntament de Barcelona
ajuntament.barcelona.cat/bmincome/ca

Barcelona, Juliol 2019